

Színház

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2003. JANUÁR

Forgách András
A GÖRÉNY DALA

*Zenés tortura dell'arte
két részben*

(Danilo Kiš Borisz Davidovics síremléke című műve nyomán)

*„A kő is megszólal, ha kiverik a fogait”
(Fegyukin, vizsgálóbíró)*

SZEREPLŐK

BORISZ DAVIDOVICS NOVSZKIJ, azaz Melamud, azaz Bezrabotnij, azaz Mauzer, azaz Zemljanyikov, azaz Proletarszkij, azaz Dolszkij, azaz Podolszkij, hivatásos forradalmár, letartóztatásakor a Posta- és Közlekedésügyi Népbiztosság képviselője
FEGYUKIN, vizsgálóbíró
DR. KARL GEORGIJEVICS TAUBE, azaz Cyrill Baitz, azaz Beátus Károly, orvos és forradalmár
A. L. CSELJUSZTNYIKOV, az Új Hajnal című lap kulturális ügyekkel foglalkozó külmunkatársa, a CSEKA tagja, zászlóaljparancsnok-helyettes a spanyol polgárháborúban
ÉDOUARD HERRIOT, radikális szocialista, Lyon polgármestere, író, miniszter
MIKSA, azaz Mixat Hantescu, szabósegéd és mészárszéki munkás
REB MENDEL, szabómester
E. V. EIMIKÉ, állítólagos joghallgató, munka nélküli lerakatellenőr, besúgó és forradalmár
AVRAM ROMANICS, sminkmester
ALEKSZEJ TYIMOFJEVICS KASALOV, sofőr
V. BRAGINSZKIJ, sörüzemi főmérnök
PÁVIÁN, azaz Szegiduljin, zsebtolvaj és pahán Kolima szigetén, a jeges pokolban
SAS, azaz Kosztyik Korsunidze, azaz az „Artista”, kasszaőr és pahán Kolima szigetén, a jeges pokolban
KÍGYÓ, kártyapartner
GOULD VERSCHOYLE, ír származású spanyol polgárháborús hős
TOMMASO, katalán harcos a spanyol polgárháborúban
ROBERT CAPA, világhírű fotóművész
ARMAND JOFFROY, hulla
BOB, fiatal amerikai színész, első világháborús rokkant
KRAUTHAMMER, német textilgyáros
TROFIMOV, arisztokrata író
VASZILJEV és LJUBIMOV, CSEKA-tisztek
NASZTASZJA FEDOTYEVNA MARMELADOVA, az Új Hajnal című lap főszerkesztőjének hitvese, művészettörténész, franciatanár, rab
HANNA KRZYŻEWSKA, lengyel zsidó emigráns kommunista, németnyelv-tanár
ZINAJDA, Novszkij menyasszonya
FRÄULEIN ILSE, ápolónő egy svájci szanatóriumban
DR. TAUBE FELESÉGE
MOROZOV, rendőrnyomozó
KINYEMATOGRAFINA, rendőrnyomozó
PÜSPÖK
INKVIZÍTOR
BARUCH DAVID NEUMEN
ZÁSZLÓALJPARANCSNOK
Továbbá: rabok és szabadok, vádlottak, elítéltek, fegyőrök, kurvák, gyilkosok, kommunisták, vallatók, fiatalemberek, matrózok, lincselők, gyermekek és kutyák, tyúkok és egy görény

Játszódnak: Agenben, Aktyubinszkban, Almeriában, Arhangelszkben, Asztrahánban, Bakuban, Barcelonában, Batumiban, Bécsben, Berlinben, Bilbao-ban, Bordeaux-ban, Budapesten, Bokharában, Bukovinában, Castelsarrasinben, Katalóniában, a Kaukázusban, Cetinjében, Konstantinápolyban, Dachauban, a Dunán, Davosban, a Dnyeperen, Dublinban, Enzeliben, Esztergomban, Galiciában, a Garonne folyón, Genfben, Gijónban, Granadában, Guadalajarában, Hullban, Ivanovo-Voznyeszenszkben, a Káma folyón, Karagandában, Kemben, Kherszonban, Kijevben, Kolimán, Königsbergben, Kronstadt szigetén, Kurszkban, Leningrádban, Lyonban, Madridban, Maklakovban, Málágában, Marseilles-ben, Mazáre-ben, Montenegróban, Montgiscard-ban, a Montparnasse-on, Montpellier-ben, Moszkvában, Murmanszkban, Narbonne-ban, Nyikolajevszkben, Norilszkban, Odesszában, Orelben, Pamiers-ben, Párizsban, Ploiestiben, Rigában, a Rajna folyón, Rouenban, Santanderban, Szaratovban, a Szajna folyón, Szevasztopolban, a Szoloveckij-szigeteken, Szentpéterváron, Szuzdalban, Tambovban, Tarasconban, Toulouse-ban, Tulában, Tyumenyben, Turgajban, Turkesztánban, Verdunnél, Vlagyimirban, a Volga folyón, Voronyezsben

Első rész

ALVÓK ÉS ÉBRENLEVŐK

Csöngetés. Majd amikor nem történik semmi, újabb csöngetés

DR. TAUBE Csöngettek.
A FELESÉGE Csak álmodtad.
DR. TAUBE Kimegyek megnézni.
A FELESÉGE Ne menj sehová.
DR. TAUBE Mi baj? Rosszul aludtál?
A FELESÉGE Hány óra van?
DR. TAUBE Hajnali egy. *(Az ajtónál hallgatózik)* Ki az?
HANG A házmaster.
DR. TAUBE És mit akar?
HANG Ne haragudjon, Karl Georgijevics, de a feleségemnek súlyos légzési problémái vannak!
DR. TAUBE Asztmás?
HANG Azt én nem tudom, csak nem kap levegőt!
DR. TAUBE Volt már ilyen rohama?
HANG Jöjjön már, az isten szerelmére, Taube elvtárs! Azt hallottam, hogy maga orvos.
DR. TAUBE Máris megyek.
A FELESÉGE Mit akarnak?
DR. TAUBE Beteghez hívtak.
A FELESÉGE Honnan tudják, hogy orvos vagy? Nem mondtuk meg senkinek. Ebben a házban ezt nem tudhatja senki. Ebben a házban még soha nem köszönt nekünk senki.
DR. TAUBE Nem mindegy? Kötelességem menni. Nem azért vagyok orvos, hogy ne gyakoroljam a hivatásomat.

Kinyitja az ajtót, erre bejön három civil nyomozó, mindent széthány-nak, papírokat, leveleket zsebre vágna, majd leütik Taubét, később a feleségét is, aztán a vállukra dobják a házaspárt, mint a zsákokat, és kiviszik. Csend támad. Jön Fegyukin, megnézi a helyszínt, megrugdos-sa a papírokat, egyet-egyét szórakozottan felvesz, elolvassa, aztán ész-revesz egy felborult írógépet, amit felállít, és pötyögtetni kezd rajta

FEGYUKIN Minden letartóztatásnak megvan a maga bája, a maga bukéja. És ne gondolják, hogy olyan egyszerű ez a dolog, hogy csak odamegyünk, hipp-hopp, bekopogunk, becsöngetünk, leütjük a páciens, aztán zsupsz, be a Ljubjankára. Az ilyesmi gondos előkészítést igényel, van, hogy heteken-hónapokon át lelkiismeretesen készülünk rá. De olyan is van, hogy tényleg rögtönözni kell. Ne higgyék, hogy csak ilyen pofonegyszerű inszenírozásra telik tőlünk. Ennél a házaspárnál például, akiket az imént láttak, az volt az érdekes, hogy...

Megszólal a telefon. Fegyukin elhallgat. Hagyja szólni a telefont, sokáig egészen közelről nézi, leguggol hozzá. Felemeli a kagylót, és visszaejti. Aztán lassan kihátrál a szobából. Ebben a pillanatban a lepedő alatt fekvő meztelen pár felriad

CSELJUSZTNYIKOV Ez most mi volt?
NASZTASZJA A telefon.
CSELJUSZTNYIKOV Ne mondd, édesem, ne mondd. Csak álmodtad. *(Nevet)* Tudod, hogy mit álmodtam?
NASZTASZJA Jézusom, ki lehetett az ilyenkor?

CSELJUSZTNYIKOV Hol a vekker?
NASZTASZJA Uram Jézusom. Hajnali egy.
CSELJUSZTNYIKOV Beszélj hozzám franciául, mucus.
NASZTASZJA Je peux pas maintenant.
CSELJUSZTNYIKOV Ezt már szeretem. *(Csókolja Násztyát)*
NASZTASZJA Úgy félek. *(Lassan elalszanak)*

FEGYUKIN Szeretem ezt a csöndet. Az éjszaka csöndjét. *(Az ujjá a billentyűk fölött köröz, de aztán mégsem ír)* Mindenki alszik. Mi ébren vagyunk, és dolgozunk.

Bejön három fegyőr

És van, akit nem hagyunk aludni, és van, akit felébresztünk, és van, aki örökre elalszik a kezünk között. Bocsánat, de még be sem mutatkoztam. A nevem: Fegyukin. Állambiztonsági nyomozó – a Fagyos Faszú Fegyukin, ahogy a hátam mögött neveznek. Pedig nem is vagyok hideg. Az ember mindig ki van szolgáltatva mások előítéleteinek. Még az olyan hatalmas, nyíltan sikerre törekvő, őszinte ember is, mint én. *(Egy nézőhöz)* Ne mosolyogj. Te, te, igen, te, ne mosolyogj. Nem látszik rajtam, de én egy komoly ember vagyok. Engem komolyan kell venni. Világos? Mert az ember sohasem az, aminek látszik. *(Álmodozva)* Néha megszólal egy telefon. Vagy üzenet érkezik egy távoli hajóról...

Megszólal a telefon

Vegye már fel valaki!

Nasztaszja a telefont bámulja, mintha bűvölné, Cseljusztnyikov maga elé mered

CSELJUSZTNYIKOV A hülye Szomorov! *(Meghúzza az üveget)*
NASZTASZJA Milyen Szomorov?
CSELJUSZTNYIKOV Üvölti a monológját, ahogy szokta, gigantikus pátozzsal, én meg ott állok a színpadon, csúcsformában. Nem is a színpadon, hanem még az öltözőben, és szól az ügyelő csengője. Ilyen marhaságokat álmodik az ember. Szóval az Erdőt adjuk. Én játszom Vigovot, isteni szerep, látnod kellett volna benne. Ahogy hasra estem részegen!
NASZTASZJA Jézusom, ki lehetett az? Ilyenkor?
CSELJUSZTNYIKOV Hány óra van?
NASZTASZJA Két óra hús.
CSELJUSZTNYIKOV Nyilván a drágalátos férjecséd az. Mar-meladov elvtárs. Ahelyett, hogy főszerkesztene, itt telefonálgat nekem. Aztán jól nézünk ki, ha megint tele lesz sajtóhibával a lap.
NASZTASZJA Sohasem telefonál éjszaka, tudja, hogy ilyenkor én alszom.
CSELJUSZTNYIKOV Igaza is van, az éjszaka alvásra való.

Újból megszólal a telefon

Kapd már föl! Szentséges Szűzanyám! Mit szórakozol?
NASZTASZJA De nem merem.
CSELJUSZTNYIKOV Én mégse vehetem föl, nem igaz, gerlicém?
Ha nem veszed föl, idejönnek, nem érted?
NASZTASZJA De ki lehet az?

CSELJUSZTNYIKOV Én honnan tudjam?
NASZTASZJA Akkor kik jönnek ide?
CSELJUSZTNYIKOV Azt meg pláne nem tudom, aranyom, de vannak bizonyos elképzeléseim.
NASZTASZJA Akkor se merem.
CSELJUSZTNYIKOV Háromig számolok, és fölveszed.
NASZTASZJA Nem.

A telefon csöng

FEGYUKIN Vegye már fel valaki! Én mégsem nyúlhatok az agyamba!

CSELJUSZTNYIKOV Egy. Kettő. Három.

Abban a pillanatban, amikor Nasztaszja felkapja, a telefon elhallgat. Reb Mendel kezében magasra emelt bottal áll, és vadul ugat

FEGYUKIN *(mint akit megzavartak)* Mi van, öreg? Mit ugatsz itt? Nem zavar, hogy a fél világ alszik?

Reb Mendel ugat

Tudod te, hány óra? Mi akarsz a bottal?

Reb Mendel értetlenül néz Fegyukinra

Na, tedd le szépen. *(Úgy beszél vele, mint egy elmebeteggel, aztán elveszi tőle a botot)*

CSELJUSZTNYIKOV A hülye Szomorov! Isten nyugosztalja, tavaly agyonlőtték, túl sokat járt a szája, hülye színész! Tudod, van ilyen. Nem bírja ki, állandóan beszélnie kell, mindig mondtam, a színészek nem normálisak, tele van a fejük mindenféle szereppel...

NASZTASZJA De ki lehetett az?

CSELJUSZTNYIKOV A telefonok makacs dolgok. Szerintem újra fog telefonálni.

NASZTASZJA Akkor én kiugrom az ablakon.

CSELJUSZTNYIKOV És tudod, ott állok az öltözőben, anyaszült meztelenül, csak szól, csak szól az ügyelő csengője...

NASZTASZJA Az éjszaka közepén!

CSELJUSZTNYIKOV Hát persze, nyilván a telefont álmodtam csengőnek – szóval szól a csengő, ott rázza az ajtóm előtt az ügyelő, csak rázza, rázza, és szóval ott állok, édesem, a színpadon, Szomorov szemben velem – az előbb még az öltözőben voltam, de most már a színpadon vagyok, ilyen az álom, és mint mondtam, csúcsformában vagyok, de akkor veszem észre, hogy nincs rajtam ruha, vagyis pattogzanak le róla a gombok, egyik a másik után, és szépen lecsúszik a lábamhoz, a Szomorov éppen kiereszti azt a bölömbika hangját, azt hittem, szétreped a fülem, és ott állok, érted, anyaszült meztelenül, hahahaha...

NASZTASZJA Én megmérgezem magam patkányméreggel.

CSELJUSZTNYIKOV Csillagvirágom. *(Tapizni kezdi Nasztaszját)*

NASZTASZJA Ne nyúlj hozzám!

CSELJUSZTNYIKOV Édes kis puncimókusom!

Megint megszólal a telefon, Nasztaszja felkapja

FEGYUKIN Na, végre.

NASZTASZJA Igen. Kit? Nem értem. Kicsodát? Nincs. Fogalmam sincs. Mért lenne? Mi? Semmi baj. Ilyenkor? Mi? *(Leteszi a telefont, és döbbenet Cseljusztnyikovra néz)* Téged kerestek. A központból. Hogy ne haragudjak, sürgős.

CSELJUSZTNYIKOV És? Itt voltam? Nem voltam itt, és kész. Ez ilyen egyszerű.

NASZTASZJA Azt mondták, nem tudom-e véletlenül, hogy hol vagy? Hajnali kettőkor nem tudom-e véletlenül, hogy hol vagy? Megmérgezem magam, hallod?

CSELJUSZTNYIKOV *(felcsatolja a revolverét, dúdol)* Egyszer nyáron, hús hajnalban szomszéd kertbe néztem át... *(Komolyan, Nasztaszjához)* Egyetlenegy dolgot jegyezz meg, aranyom. Én nem voltam itt, és kész. Ez ilyen egyszerű. Soha, semmilyen körülmények között nem ismerheted be. Akármivel is fenyegetnek, Nasztaszja. Ha kiverik a fogadat, akkor se.

NASZTASZJA A fogamat? Kiverik a fogamat?

CSELJUSZTNYIKOV Most elmegyek, Mucus! Ezeket az édes egérfogacskákat nem hagyom senkinek kiverni, ne félj.

NASZTASZJA Ne nyúlj hozzám!

CSELJUSZTNYIKOV Édes kis puncimókusom! Te kis bolsevik punci, te.

FEGYUKIN A helyzet az, hogy folyton megzavarnak. Folyton megzavarnak a gondolataim. Nem mindig könnyű összefogni egy sok szálon futó színes történetet. *(Leguggol az írógéphez, pötyög)* Állambiztonsági tevékenységem szükségszerű folyományaképp... Ez nem jó. *(Kihúzza)* Állambiztonsági munkálkodásomból elkerülhetetlenül következett... Ez sem jó. *(Kihúzza)* Állambiztonsági elhivatottságom predesztinált arra... *(Az öreghez, aki megint ugat)* Még mindig itt vagy? *(Mivel az öreg egy pillanatra elhallgat, gépel tovább)* Hogy, mint mondtam, számos nagy emberrel ismerkedhettem meg egészen rendkívüli körülmények között... *(Gépel)*

SPANYOLORSZÁG, 1936

Bilbao mellett, egy dombon. Távoli fegyverropogás. Verschoyle, Tommaso, Robert Capa, világhírű fényképész és egy hulla (Armand Joffroy)

CAPA *(kezében fényképezőgéppel)* Túl erős a nap. Nem szeretném szembekapni. Át kéne tenni a hullát oda...

VERSCHOYLE Nem hulla. Ő Armand. A legjobb barátom.

CAPA Tegyük át Armandot oda.

VERSCHOYLE Gyere, Tommaso, segíts.

CAPA És mi lenne, ha úgy tennénk, mintha ebben a pillanatban esett volna el, és mintegy a zuhanásban fognánk fel a pillanatot...

VERSCHOYLE Mire jó ez?

CAPA Ez?! Európa összes újságjában látható lesz, kedves barátom, és a spanyol ügynek használunk vele.

Közben megszólal a morzekészülék, Verschoyle azonnal odaugrik. Olvassa a letekeredő papírcsíkrol az információt

VERSCHOYLE Egy pillanat.

CAPA Armand Joffroy halála sokaknak jól jön majd. Armand Joffroy pedig kétszeresen is bekerül az örökkévalóságba.

TOMMASO Csak siessünk már...

CAPA Siessünk, mert elmegy a jó fény.

VERSCHOYLE *(kurbli telefonon azonnal felhívja a zászlóaljparancsnokot)* A zászlóaljparancsnokkal kell beszélnem!

TOMMASO *(aki a hullát tartja)* Már nem bírom sokáig.

CAPA Jöjjön, Verschoyle, nincs sok időnk.

VERSCHOYLE Zászlóaljparancsnok úr, sürgős jelentenivalóm van. CAPA Fogd, Tommaso, úgy, hogy a keze a földet söpörje...

Rendben... Azért csinálunk még egy felvételt, amíg ez a bolond ír itt telefonál... *(Fényképez)*

VERSCHOYLE Sürgős kihallgatást kell kérnem a zászlóaljparancsnok elvtársától. Nem lehet a telefonba. Értettem. Maradok a helyemen. Értettem. *(Leteszi a telefont, beáll a tablóba)*

CAPA Most csináljuk úgy, mintha megkínózták volna a falangisták... Vetkőztessétek le...

VERSCHOYLE Armand, ne haragudj... *(Vetkőztetni kezdi a hullát)* A világorradalom nem várhat. Neked pedig már majdnem mindegy.

Jön a zászlóaljparancsnok a helyettesével

PARANCSNOK Mit csinálnak itt? Á, művész úr. Nagyon helyes, csak folytassák, folytassák.

CAPA Már nem tart sokáig.

VERSCHOYLE *(felpattan, és odamegy a zászlóaljparancsnokhoz)* Fontos közlendőm van, zászlóaljparancsnok elvtárs.

PARANCSNOK Hallgatom, Verschoyle. *(A helyetteséhez fordul)* Ő a mi ír harcostársunk. Egy hét alatt beletanult a morzézésbe. Nagyon tanulékonyak ezek az írek. És kiválóan tud lőni is. Csak azt mondja, hogy nem szeret ölni. Ez az egyetlen gyengéje. De majd megtanítjuk rá, igaz?

HELYETTES Ölni muszáj.

VERSCHOYLE Lehetne négy szemközt?

Capa távozik

PARANCSNOK Nem lehetne. Itt nincsenek titkok, egymás között vagyunk.

VERSCHOYLE Valakik keresztezik a mi üzeneteinket, és téves információkat küldenek vissza.

PARANCSNOK Mese!

VERSCHOYLE Higgye el, zászlóaljparancsnok úr, nem a levegőbe beszélek. Kipróbáltam.

PARANCSNOK Mit próbált ki?

VERSCHOYLE Küldtem két azonos tartalmú üzenetet két különböző helyre. Az egyiket Madridba, a másikat Barcelonába. És a feleleteket összevettem. Bizonyos emberek eltűnnek, titokzatos helyről felbukkanó újak kerülnek a helyükre.

HELYETTES *(kezd érdeklődést mutatni)* Nocsak, nocsak.

PARANCSNOK És ki volna az az aljas kém, akire céloz, maga makacs ír?

VERSCHOYLE Lehetne négy szemközt?

PARANCSNOK Ha annyira ragaszkodsz hozzá.

Verschoyle a zászlóaljparancsnok fülebe súg valamit. A zászlóaljparancsnok egy pillanatra elkomorul. Int Verschoyle-nak, hogy elmehet. Aztán a helyetteséhez fordul

Van humora ennek az írnek. Hiába, a kis népek!

HELYETTES És mit mondott?

A zászlóaljparancsnok a fülebe súg valamit

Ez hihetetlen!

A zászlóaljparancsnok felkacag. Együtt kacag vele a helyettese. Amikor a zászlóaljparancsnok kimegy, a helyettes odainti magához Tommasót. Valamit súg neki. Tommaso bólint. A helyettes elmegy. A fotózás végén Verschoyle összegömbölyödik a távirókészüléke mellett, és elalszik

TOMMASO *(költögetni kezd Verschoyle-t)* Gould. Gould. Ébredj.

VERSCHOYLE Jaj. Mi van? Hol vagyok?

TOMMASO Jó reggelt. Sürgős munkára hívnak. A kikötőben egy hajó rádióadóját kell megjavítani. A hajó neve: Szevasztopol.

VERSCHOYLE És nem találtak rajtam kívül senkit?

TOMMASO Armand halott.

VERSCHOYLE Ez igaz. Armand halott. Na, akkor menjünk.

TOMMASO A parton várni fog egy motorcsónak. Ne kérdezz semmit, szállj be! Én itt maradok. Csak a szerszámtáskádat vidd. Addig figyelem, ha jön valami.

VERSCHOYLE Rendben, Tommaso. Majd két év múlva, ha már győzött az emse, akarom mondani, az eszme, akkor jól ki-alusszuk magunkat, nem igaz, Tommaso?

TOMMASO Dehogynem, Gould.

Megölelik egymást. Verschoyle el. A morzekészülék beindul. Tommaso letépi, és zsebre gyűri a szalagot

FEGYUKIN Hát így. Ez a kis ír sem fog már szabotálni többé. Egy kedves hullajelölt a sok között... A Szevasztopol pánccélgyomra elnyeli örökre. A hullámokon ringó hajón elgondolkodhat a sors fura fintonain...

REB MENDEL *(felrikolt, harciasan)* Jön, minden éjjel jön, a görény. Lopja a tyúkjaimat. Elszabadult a pokol, ó Izráelnek istene!

FEGYUKIN Öreg, engem nem érdekel a te görényed, és főleg a kőkorszaki módszereid nem érdekelnek. Na, hess innen. Ez nem tyúkol, világos? A világ nem egy nagy tyúkol, öreg!

Két kolimai rab álmából felriad a zajra

SAS Kuss legyen, az anyátok istenit!

PÁVIÁN Odacsapok, akárki is volt – mocskos hazaárulók, akik a Kisjézust is körülmetéltétek, és eladtátok a lelketeket egy tál hideg geciéért! Szétcsapok köztetek!

SAS Ne röhögtesz, Csonkaujj! Mivel csapsz szét?

FEGYÓR *(be)* Hozhatom a kávét és a vodkát, Fegyukin elvtárs?

PÁVIÁN Hány óra?

SAS Mindjárt ébresztő, úgyhogy aludj. És ne vakarózz álmodban, te tetű. Rám ugrálnak a kibaszott bolháid.

VALAKI Vigyázz, jönnek!

FEGYUKIN *(kissé türelmetlenül folytatja)* Így nem lehet dolgozni. Így jár az ember, ha annyit élt és látott, mint én, és emlékei összekeverednek a valóság képeivel... *(Megpróbálja ezt leírni)*

Reb Mendel ugat

(*Odamegy Reb Mendelhez, és megszagolja*) Tudod, mit mondd neked? Te vagy a görény. Bűdös vagy, mint a görény. Menj, öreg, mosakodni. És aztán fekdj le aludni. Rád fér az alvás.

FEGYŐR Akkor hozhatom a kávé, Fegyukin elvtárs?

FEGYUKIN (*mintha nem hallotta volna a fegyőrt*) Ez a virrasztók felelőssége. (*A közönségnek*) Mi virrasztunk, hogy ti alhassatok. (*Kis szünet után*) Csak ki ne sebesedjen az alhasatok. (*Nevet a saját viccén, aztán a fegyörhöz fordul*) Mi van?

FEGYŐR Akkor hozhatom a kávé és a vodkát, nyomozó elvtárs?

FEGYUKIN Akkor hozhatod, ha majd hangosan üvöltök. És ha majd hangosan üvöltök, azt hallani fogod. (*Nagyon halkán kérdezi, szinte suttogva*) Hány óra van?

FEGYŐR Azért jöttem be, Fegyukin elvtárs, mert meghallottam a hangját. Hajnali egy van, Fegyukin elvtárs. Három perce múlt.

FEGYUKIN Igazán?

FEGYŐR Most ütötte el.

FEGYUKIN Harangszót hallott?

FEGYŐR Igenis, vizsgálóbíró elvtárs.

FEGYUKIN Ne hazudj! Milyen irányból?

Fegyör mutatja

Intézkedni kell. A lakosság álmát megzavarja. Azt se szeretem, ha a fogva tartottak tudják, hány óra van. A templomot fel kell robbantani. (*Megnézi a fegyör ruháját*) Mi ez? Vér?

Reb Mendel újra ugat

(*A kezével betapasztja Reb Mendel száját*) Tudod te, hogy milyen kibírhatatlanul bűdös vagy? Mint egy trágyadomb. (*Gyorsan az írógéphez megy*) Vagy csak a szaglászom lett túl kifinomult? (*Ír*) Megszagolom, ha valaki vallomásra készül. Szűrő, édes illat, veríték, vizelet keveredik, vadul dolgoznak az összes szekréciós mirigyek, de keveredik hozzá valami lágy is, valami puhán, bársonyosan asszonyos, olyan, mint az érett gyümölcs, mely lehullani készül a fáról. És megszagolom azt is, ha valaki már nem ember többé. Akitől már nem kell kérdeznem semmit.

A fegyör behozza a kávé és a vodkát. Fegyukin tölt magának, és iszik. Tölt, és iszik. Tölt, és iszik. A fegyör nézi

Hol tartottam?

Reb Mendel ugatni kezd. Fegyukin ráönti a kávé, erre elhallgat

(*Megint gépelni kezd*) De ami hosszú pályafutásom alatt a leginkább megragadt bennem – ezt kihúzni –, nem is megragadt, nem, ami leginkább, hogyan is mondjam, belém kristályosodott, az az alkonyi tajga, a maga flórájával és faunájával, a diluviális, esőktől szagattott hegysegeivel, a hosszú hajnalok, amikor egy átdolgozott éjszaka után kibámultam a toronyablakon, és a fegyencruhába öltözött ellenforradalmárok csontvázainak vonulását néztem a távoli ónbánya felé. Hát mik vagyunk mi? Porszemek a nagy semmiben. Mert az úgynevezett igazság, a mindennapi kis tények valósága, vagy ami annak tűnik, voltaképpen csak igenekre és nemekre korlátozódik. És engem ez a fekete-fehér, igen-nem játék, ez a vagy-vagy sohasem elégített ki. Én többre vágytam. Sokkal többre.

Jön Miksa, ő is ugat, elég sokáig vonítanak ketten Reb Mendellel

(*Ingerülten Miksához fordul*) Te ki vagy, te kis szaros?

REB MENDEL (*Miksának*) Menj innen! Nincs rád szükségem.

MIKSA Tudom, hogy ki lopja a tyúkjait.

REB MENDEL Ajvé, nagyokos. Menj aludni.

MIKSA Keresse a tolvajt a zsidók között, Reb Mendel.

REB MENDEL Szégyellje magát, Herr Mixat! Hogy mondhat ilyet! Ezek a goj segédek, Herrgott! Herr Mixat!

MIKSA Jobbra zsidó, balra zsidó, mindenütt zsidó. A tyúkhús meg finom, Reb Mendel.

FEGYUKIN No, már nevetek is van? Mars vissza! Reb Mendel, Herr Mixat! Mars vissza, látni sem akarlak benneteket! Mars! Helyedre!

Reb Mendel és Miksa nem vesznek tudomást Fegyukinról. Tovább ugatnak kórusban. Reb Mendel a bottal hadonászva elzavarja Miksát. Miksa ezek után a falhoz lapulva figyel

A kolimai léger barakkjában, emeletes ágynak mozgolódás

PÁVIÁN Mi van, Sas, nem tudsz aludni?

SAS Nem hallod, hogy ugatnak?

PÁVIÁN Örülj, hogy itt bent vagy a jó melegben.

SAS Mi közöd hozzá, hogy én minek örülök?

PÁVIÁN Akkor mért sírsz álmodban?

SAS Nem sírok.

FEGYUKIN Dolgoznék, urak, engedelmelemmel! (*Próbál írni*)

PÁVIÁN Ez meg ki a fasz?

SAS Úgyis megölöm. Kiherélem a szemgödre.

FEGYUKIN Jól van, jól van. Akkor csak pofázzatok tovább, galambocskáim.

SAS A szabályok?

PÁVIÁN Mi van?

KÍGYÓ Azt kérdezi: a szabályok?

PÁVIÁN Neked kuss van, Kígyó. Itt a négy legnagyobb lap...

SAS Cárnő, Kurva, Dorong, 69. Na és?

PÁVIÁN Ezeket kiveszem.

SAS Miért?

PÁVIÁN Ördög, Halál, Akasztottak, Kindzsál. Ezek játszanak.

SAS Mit akarsz ezzel?

PÁVIÁN Már játszottam néhányszor veled, Sas. Tudom, hogy melyik lapokra buksz.

SAS Akkor én is kiveszek négy lapot. Hatalom, Kehely, Tör, Csillag.

KÍGYÓ Akkor én is kiveszek négyet.

SAS Mondom neked, kuss van, Kígyó.

PÁVIÁN Ideengedtünk, de nem azé', hogy sziszegjé'.

SAS Összesen négyszer négy lappal játszunk.

PÁVIÁN Mehet.

SAS Négy kör lesz.

PÁVIÁN Mehet.

SAS Aki a végére marad, az...

PÁVIÁN Aki a végére marad, Sas, az teljesíti az én parancsomat.

SAS A tiedet, Pávián? Mi ez? Csalni fogsz?

PÁVIÁN Én sohasem csalog. De mindig nyerek.

SAS Igaz, a nyomorék kezdeddel nem tudsz már csalni.

PÁVIÁN Le lehet szállni a kezemről, Sas.

SAS Köszönheted a doktor úrnak.

PÁVIÁN Meg lesz köszönve.
KÍGYÓ Dr. Taube?
PÁVIÁN Aki veszít, kibelesi. Ennyi.
KÍGYÓ Mért nem ölöd meg magadtól?
PÁVIÁN Hogy tehetném? Megmentette az életemet. Ezért kell meghálnia. Én nem ölhetem meg. Az öli meg, aki veszít. Világos?

GYUFA ÉS GOMB

MIKSA Higgyen nekem, Reb Mendel. Még le se ég a gyufa, és én már felvarrok egy gombot.
REB MENDEL Azt hiszed, olyan sok gyufám van nekem?
MIKSA Csak egyet!
FEGYUKIN (*Novszkijnak*) Milyen figyelemre méltó fiatalember ez a Miksa.
MIKSA Gyűjtsa meg, és figyeljen.
REB MENDEL Gyűjtom már, gyűjtom. Csak ne hadonássz nekem, mint egy sivatagi próféta.

Reb Mendel meggyújtja a gyufát, Miksa irtózatossággal felvarrja a gombot az egyenruhára. Kígyó meglátja az égő gyufát Reb Mendel-nél, kikapja a kezéből a dobozt. Reb Mendel értetlenül néz rá. Kígyó meggyújtja Sas és Pávián cigijét

REB MENDEL Áu!
MIKSA Egyetlen szál gyufa is elég ahhoz, hogy felgyújtsa Románia összes kőolajmezőit.
REB MENDEL Herr Mixat, ha nem járnának ilyen ostoba gondolatok a fejében, még kitűnő mesterember lehetne magából. (*Próbálgatja a felvarrt gombot*) Ezt letépni se lehet.
MIKSA Gyönyörű tűzvész lesz, Reb Mendel.
REB MENDEL (*még egyszer megnézi a zubbonyt*) Ezt a gombot meg minek varrta ide, Meingott? Maga tényleg hülye, Herr Mixat. Erre a gombra itt nincs semmi szükség. (*Megpróbálja letépni a gombot, de nem sikerül*) Hol van az olló, Herr Mixat? Adja ide!

Miksa a kést akarja odaadni

Ez magának olló? Ne hadonásson azzal a késsel, mert még felsérti a levegőt.
SAS Hát akkor szárnyaljunk, fiúk. Te jössz. Egy vraccsal kevesebb. Túl sok orvos van úgyis a földön.
PÁVIÁN Hulljon a férgese.
SAS Hulljon.
PÁVIÁN Mi van, Artista, te ennyit vársz a trambulínon is, mikor a partnered már duplaszaltózik? Hát annak nagyhalál a vége.
SAS Várjál csak, Pávián, ennek mindenképpen halál lesz a vége.
PÁVIÁN Csak még nem tudod, kié.

A kolimai rabok rendbe teszik a körletet, és futólépésben mennek a fürdőbe

Valaki dörömböl. Valaki bekapcsol egy rádiót, amiből indulók hallatszanak

FEGYUKIN Ébresszék fel, és hozzák be. Most rögtön hozzák be!

A sötétből kérdés érkezik

HANG Kit?

FEGYUKIN Ki kérdezte? Azt kérdeztem, hogy ki volt az?
HANG Én.
FEGYUKIN Vigyék le az udvarra, és löjék agyon. Idiótákkal nem dolgozom. Hozzátok Borisz Davidovicsot.

A VALLATÁS

FEGYUKIN (*megnézi az óráját*) Hajnali három. Itt az idő. (*Hatalmas ásitást nyom el*) Muzik!

Megszólal egy romantikus zene, Csajkovszkij, nagyon hangosan. D-dúr hegedűverseny. Fegyukin felgyúri az ingujját. Bevezetik Borisz Davidovicsot fején egy jutazsákkal, egy szál mocskos gatyában, egyik lába csupasz, másikon szakadt bakancs. Behoznak egy asztali lámpát is – az egyik fegyőr folyamatosan Borisz Davidovicsra irányítja a fényét

Akkor kezdjük előlről, Borisz Davidovics.
NOVSZKIJ Mit?
FEGYUKIN Én kérdezek, te válaszolsz, te féreg.
NOVSZKIJ Ahogy tetszik.
FEGYUKIN Sehogy se tetszik, te féreg. Anyja neve?
NOVSZKIJ Ismeretlen.

FEGYUKIN Igaz, a féregnek féreg az anyja is. Hogy hívták azt a zsidó szopornyicát? Azt a világpicsája kanszukát? Nem lehetünk mindig finomak, néha ki kell üvölnünk a bánatunkat. Van olyan is, aki a folytonos gyengédségbe, a szüntelen simogatásba hal bele. Ismerek ilyen kínai vallatómódszert is. De én nem ilyen alattomos módszerekkel dolgozom. Én egyenes vagyok, mint a vonalzó. Hogy hívták a drágalátos mamádat? Aki egy ilyen szörnyeteget, ilyen gőzölög kupac szart, egy ilyen büdös görényt, mint te, drága Novszkij elvtárs, a világra hozott?

NOVSZKIJ Nem ismertem az anyámat.
FEGYUKIN Nem Hanna Krzyżewska volt véletlenül?
NOVSZKIJ Nem ismerek Hanna Krzyżewska nevű nőt.
FEGYUKIN Az engem nem érdekel, te szarzsák, hogy kit ismeresz, és kit nem ismeresz. Ha akarom, akkor ismered Hanna Krzyżewskát, és ha akarom, akkor nem ismered Hanna Krzyżewskát.

NOVSZKIJ Akkor szögezzük le, hogy nem ismerem Hanna Krzyżewskát. Visszamennék a cellámba.

FEGYUKIN (*a közönséghez fordul*) Milyen csodálatos is az emberi lélek, hölgyeim és uraim. Ő most szabad akaratából visszamenne a cellájába. Cellának hív egy kétszer két méteres lyukat, amelyikben nyüzsögnek a patkányok, és amiben bokáig áll a víz, és amit egy szemfüles emlékiratíró „köszemfedélnek” nevezett el, igencsak találóan. (*Borisz Davidovicshoz fordul*) Mit akarsz te leszögezni? Hova a büdös úristenedbe akarnál te visszamenni, te vérrel teli hólyag? Hogy mid van neked? Cellád? Ezért a hazugságért három nap levesmegvonással büntetlek. Lelépni! A tízes gödörbe vigyék! A vizes gödörbe. Még hogy cellája! Nem szálloda ez, Borisz Borzalmasovics! Térdig állsz a jejes vízben három napig, patkányok rágják szét a köldöködöt. Egy cigarettát, Novszkij?

NOVSZKIJ Köszönöm, nem kérek.
FEGYUKIN Maga ne köszönjön meg nekem semmit, hallja, maga rohadt póréhangya. Rágyújt!
NOVSZKIJ Nem.
FEGYUKIN Ne játssza itt nekem a hőst, hallja? Tudom, hogy veszett nagy dohányos. Hogy meghal egy cigiért. Na, vegyen nyugodtan.

NOVSZKIJ Maga nem tud semmit, vizsgálóbíró úr.
FEGYUKIN Úr? Úr? Úr?
NOVSZKIJ Elvtárs.

MIKSA Könyörgök, bízza rám a tyúkajait, Reb Mendel! (*Hado-
nászik a késsel*) Csapdát állítok.

REB MENDEL Hogy csapdát állítasz?

MIKSA Igen. A görénynek.

FEGYUKIN Igen, talán így foglalhatnám össze munkám lényegét: csapdát állítani a görénynek. (*Novszkijhoz fordul*) Állítsunk csapdát a görénynek, táváris Novszkij elvtárs. Vagyis neked. Még sok munkánk lesz együtt, táváris Novszkij elvtárs. Még sok-sok szép napot fogunk együtt eltölteni. Csak egy dolgot vegyél már végre tudomásul. Fenébe azzal a nagy-nagy büszkeséggel! Te megszűntél létezni. Kivontunk a forgalomból. Nulla lettél. De ez nekem nem elég, bátyuska. Én a mindennél is többet akarok belőled kiszedni, bátyuska. Ha a nulla elé egy számjegyet írok, hatalmas ugrás következik be a világmindenségben. És te ebben segíteni fogsz nekünk. Ez a mi dolgunk, nem is kevés. Szóval anyja neve Hanna Krzyżewska.

Novszkij hallgat

Szeretném, ha tőled telhető ékes oroszszággal visszamondanád a mondatot, amit az imént hallottál a számból.

Novszkij hallgat

Anyja neve Hanna Krzyżewska.

NOVSZKIJ (*egykedvűen*) Ahogy tetszik.

FEGYUKIN Halljam azt a mondatot.

NOVSZKIJ Anyja neve Hanna Krzyżewska.

FEGYUKIN Halljátok, hogy hazudik! Halljátok, micsoda piszok, hazug gazember! Ez a tisztességben meggyilkolt, kizsigerelt és folyóba hajított lengyel forradalmárnő nem volt soha a te anyád.

HANNA KRZYŻEWSKA (*előrelép*) Ich bin, du bist, er, sie ist, wir sind, ihr seid, sie sind nicht deine Mutter.

FEGYUKIN (*várivall*) Kuss! Helyedre! (*A közönségnek*) Utálom, ha valaki ilyen zsidósan beszél németül.

HANNA KRZYŻEWSKA Aber Entschuldigung!

FEGYUKIN Keine Entschuldigung. Ez akar németet tanítani? Ez a lengyel nő?

HANNA KRZYŻEWSKA Mi baja az én lengyelségemmel? Mit akar az én lengyel hazámtól?

FEGYUKIN Hazád neked... tudod, hol a te hazád? Kinek kellesz te? A világforradalomnak? Te vagy az áruló. Elárultad a hazádat, elárultad a legjobb barátaidat, elárultad a sejteted, elárultad saját magadat. Jobb, ha tőlem tudod. (*Füttynt*)

Miksa ugrik elő, és fojtogatni kezdi Hanna Krzyżewskát. Fegyukin szakértő szemmel nézi a jelenetet, miközben Hanna Krzyżewska fuldoklik, és könyörög

Miksa! Abbahagyni. Mindent a maga idejében.

Miksa otthagyja Hanna Krzyżewskát, aki mint egy élettelen zsák rogy a földre. A fegyőrök a lábánál fogva kihúzzák. Miksa kicsit csalódottan bámul utána

Nos?

NOVSZKIJ Én csak egy mondatot isméttem el, ha jól emlékszem.

FEGYUKIN Na, ha valami nem érdekel engem, Novszkij vagy Dolszkij, vagy Podolszkij polgártárs, az éppen az, hogy te mire emlékszel. Arra fogsz emlékezni, amire én akarom, hogy emlékezzél – ennyi a játszma. És olyan részletekre is emlékezni fogsz, ezt jól jegyezzed meg, Borisz Davidovics Fitymaszűkület, amiről én csak tőled fogok értesülni. Szóval egy kis kreativitást is elvárok tőled, Farokházovics Segglyukinszki, meg vagyok értve? (*Az órájára néz*) Megéhültem. Megyek ebédelni. Addig ne hagyják leülni.

Megszólal a telefon. Az időközben hazaért Cseljusztnyikov egyik kezében egy üveg vodka, másikban szivar, felveszi a kagylót

CSELJUSZTNYIKOV Hogy ki az? Drága elvtársam! ÉN? Itthon voltam. Itthon voltam már este nyolc óta, elvtárs. De tényleg. A kocsí a ház előtt? Hogy egy félórája? Hát mért nem mondtad, drága titkár elvtárs? Röpülök! (*Kirobog. Előtte ellenőrzi, hogy töltve van-e a revolvere*)

FEGYUKIN (*odaszól neki*) Azt add ide!

CSELJUSZTNYIKOV Minek?

FEGYUKIN Azt mondtam, add ide!

Cseljusztnyikov kissé duzzogva odaadja. Vár

(*Odatartja a saját halántékához a revolvert*) Van egy ötletem.

(*Vízszadaadja a revolvert Cseljusztnyikovnak, és megint gépelni kezd*)

SÖRGYÁRBÓL TEMPLOM

FŐMÉRNÖK Ez szabotázs.

CSELJUSZTNYIKOV Ne akarja, főmérnök elvtárs, hogy a fegyveremmel kényszerítsem.

FŐMÉRNÖK Én csak a területi pártközpontnak engedelmeselem.

CSELJUSZTNYIKOV Én vagyok a területi pártközpont.

FŐMÉRNÖK Telefonálok.

CSELJUSZTNYIKOV Nem ajánlom.

FŐMÉRNÖK Ki maga?

CSELJUSZTNYIKOV A nevem Cseljusztnyikov. Talán már hallotta ezt a nevet. Felléptem színpadokon, nagy sikerem volt...

FŐMÉRNÖK Nem hallottam.

CSELJUSZTNYIKOV Nem baj. A sörgyárat ezennel lefoglalom.

A többi utasítást később kapja meg.

FŐMÉRNÖK Egy hülye színész.

CSELJUSZTNYIKOV Csak azért nem lőlek le, te ostoba főmérnök, mert szigorú parancsot kaptam rá, hogy ma Kijevben nem történhet semmilyen rendőri esemény. Kijev békés város, ma Kijevben nem folyhat a vér. Ma Kijevben nem tartóztatnak le senkit. Ma Kijevben pontosan járnak majd a vonatok, ami kész csoda lesz. Lesz hús a közértben, és paradicsom a zöldségesnél. Ez egy rendkívüli nap lesz Kijevben. Kijev úgy fog kinézni, mint egy normális város. És végül, de nem utolsósorban, ma Kijevben, a székesegyházban istentiszteletet fogunk tartani. Édouard Herriot – mond neked valamit ez a név, főmérnök elvtárs?

FŐMÉRNÖK Édouard Herriot? Nem mond semmit.

CSELJUSZTNYIKOV Nagyon helytelen. Édouard Herriot francia forradalmár, a külügyi bizottság elnöke, Lyon polgármestere,

parlamentari képviselő, zenetudós...

FŐMÉRNÖK Na és? Maga megőrült, polgártárs.

CSELJUSZTNYIKOV Lehet, hogy én örült vagyok, polgártárs, de te lógni fogsz. Szóval nem ismered Édouard Herriot-t, az irodalmárt, a nagynevű politikust, akinek életrajza minden valamirevaló enciklopédiában megtalálható?

FŐMÉRNÖK Telefonálok.

CSELJUSZTNYIKOV Hagyd békén azt a telefont! Ma mindenki telefonálni akar. Ebbe bele kell bolondulni. Figyelj rám: nagydarab, erős, vállas férfi, szegletes fejfel, melyen sűrű, sörteszerű haj burjánzik, olyan arccal, amelyet mintha nyesőkéssel faragtak volna ki, és sűrű, stuccolt bajusszal, amely mintegy két-témetszi arcát...

FŐMÉRNÖK Elég volt.

CSELJUSZTNYIKOV Pedig ez csak a személyleírás. Amikor ez a férfi megjelenik a székesegyház kapujában, mi misézni fogunk. Te pedig a munkáissal addig sört iszol, és peracet eszel, és berúgtok, külön engedéllyel, mint az állat, hacsak nem akarsz te is részt venni a mai szentmisén... Nem kötelező, bár jutalom jár érte, ezt nem tarthatom titokban.

FŐMÉRNÖK Szarok Édouard Herriot-ra. Telefonálok.

CSELJUSZTNYIKOV Nagyon helyes. Telefonáljon. De ne szarjon Édouard Herriot-ra.

FŐMÉRNÖK (tárcsáz) Itt a sörgyár főmérnöke beszélek. A nevem Braginszkij. Igen. Igen. Igen? Igen. Igenis. Igenis. Igen. Nem. Igen. (Halálosan elsápad, leteszi)

CSELJUSZTNYIKOV Nos?

FŐMÉRNÖK Intézkedem.

CSELJUSZTNYIKOV Brávó! Én is intézkedem. Hol van Avram Romanics?

AVRAM ROMANICS (félénken megszólal) Itt vagyok, kérem.

CSELJUSZTNYIKOV Az elvtársakra tényleg nem lehet panasz. Itt van minden, ami kell?

AVRAM ROMANICS Itt van, kérem.

CSELJUSZTNYIKOV Akkor lássunk hozzá.

A SMINKMESTER

Avram Romanics sminkelni kezdi Cseljusztnyikovot – a jelenet végén egy klasszikus pópa áll előttünk nagy szakállal és pocakkal

AVRAM ROMANICS És ez a miseruha honnan van? Hogy ez milyen gyönyörű...

CSELJUSZTNYIKOV Hagyjuk a vallásos agitációt. Kötelezvényre vettük fel a színház kelléktárából.

AVRAM ROMANICS (végigsimít az anyagon) Valódi holmi...

CSELJUSZTNYIKOV Ne buzerálja, kérem, Avram Romanics. Ahány papot agyonlöttek, az összes színházat el tudjuk látni valódi jelmezekkel... Na, igyekezz.

AVRAM ROMANICS (lassan belelendül a munkába, szakállat ragaszt) Meglátja, Alekszej Lavrentyjevics, hamisítatlan pópát varázsolunk magából – mostan csinálunk ide egy formás kis pocakot, hopp, itt ez a párna, ezt jól odakötözöm ezzel a gézzel...

CSELJUSZTNYIKOV Arra semmi szükség, csak akadályozni fog a mozgásban.

AVRAM ROMANICS Hol látott maga, hol látott maga,

Cseljusztnyikov polgártárs, sovány pópát?

CSELJUSZTNYIKOV Majd elfelejtettem, Avram Romanics. Ezt a papírt alá kell írnod. Ebben kötelezd magad, hogy mindazt, amit most látsz, hallasz, csinálsz, a legszigorúbb államtitokként fogod kezelni, és hallgatsz róla, mint a sír...

AVRAM ROMANICS (reszket a keze) Hol írtam alá?

CSELJUSZTNYIKOV Hol, hol, az alján. Gyerünk! Igyekez! Nincs időnk.

AVRAM ROMANICS (aláírja, visszatér a sminkeléshez) Cseljusztnyikov polgártárs, egy pillanatra se tévessze szem elől a szakállat, különösen az ilyen szakállat, mert ezt nem az arcunkon, hanem egész törzsünkkel, felsőtestünkkel hordjuk. Ezért most mindjárt, ez alatt a rövid idő alatt meg kell tanulnia, hogy összehangolja a fej és a test mozdulatait.

CSELJUSZTNYIKOV Brávó! Maga egy igazi szakértő, Avram Romanics. Ki sem néztem volna magából.

AVRAM ROMANICS Tudja, Cseljusztnyikov polgártárs, amikor kifogy a szóból, akkor mély basszus hangon csak mormogjon. Dörmögjön minél többet, mintha haragudna a nyájára. És forgassa a szemét, mintha átkozná az istent, akinek, ha csak ideiglenesen is, szolgál.

CSELJUSZTNYIKOV Te kis filozófusom, te! Honnan tudsz te ilyeneket zsidó létedre?

AVRAM ROMANICS Az ember azért csak odafigyel, polgártárs. Ha maga annyi Borisz Godunovot látott volna, mint én... Ami pedig az éneklést illeti...

CSELJUSZTNYIKOV Arra most nincs időnk. Majd később énekelünk, Godunov elvtárs...

Amikor otthagyja a sminkmestert, azt azonnal hárman elhurcolják – előbb bekötözik a szemét, hátracsavarják a kezét, aztán vezetik ki

A SOFÓR

CSELJUSZTNYIKOV Irány a bazilika.

SOFÓR (kezet csókol Cseljusztnyikovnak) Dicsértessék, szentatyám.

CSELJUSZTNYIKOV Ahh... Te kedves sofőr... Hogy megadják még e szép hazában a tiszteletet... Ó...

SOFÓR És megvárjuk Cseljusztnyikov polgártársat?

CSELJUSZTNYIKOV Hogy megvárjuk-e a polgártársat? Milyen polgártársat?

SOFÓR Kijevben hamarosan könnyebb lesz rénszarvast, mint papot látni.

CSELJUSZTNYIKOV Na és minek magának a pap, fiam?

SOFÓR A lélek megtisztulására, szentatyám...

CSELJUSZTNYIKOV Taposs a gázba, fiam!

SOFÓR Hogy micsoda?

CSELJUSZTNYIKOV Mondom... taposs a gázba... Így ni! (Felhúzza a ruháját, és megmutatja piros csizmáját a sofőrnek)

SOFÓR Uram Jézusom!

CSELJUSZTNYIKOV Jó a sminkem, nem igaz?

SOFÓR Elmegy.

CSELJUSZTNYIKOV Na, gyerünk, mert Herriot polgártárs mindjárt itt lesz.

Kijev, székesegyház. Herriot, Cseljusztnyikov, Nasztaszja mint idegenvezető, térdeplő, keresztet hányó tömeg

HERRIOT Voilà, la cathédrale! Enfin!

CSELJUSZTNYIKOV *(mintha misézne, dallama van, mély hangon dörmög, énekel, improvizál, füstölőt lenget, keresztet hány)* Itt vagyok? Megjöttetek? Hát akkor rajta! Én már énekelek is! Násztya, jól vigyázz, mert minden szavadat lesem!

NASZTASZJA Je suis très heureuse camarade Herriot que je peux vous montrer la Szent Szófia-székesegyház qui était construite pour la gloire de Vladimir, Jaroslav et Zaslav le premier...

CSELJUSZTNYIKOV Ne ereszd túl bő lére, aranyom!

HERRIOT Magnifique! Etonnante! Pas à croire! Et pleine de gens.

CSELJUSZTNYIKOV Édes istenem, milyen jól csinálom, bravó, kis Cseljusztnyikovom, vitéz gárdahadnagyom... Ámen.

NASZTASZJA Cette cathédrale, the Szent Szófia-székesegyház est une faible imitation de l'église de Kherson qui était nommée d'après la cité de Khorsoun.

HERRIOT Je dois noter ça... *(Jegyezgetni kezd a noteszába)*

CSELJUSZTNYIKOV Ez jegyzetel. Oda kell erre is figyelni. Mindenre nekem kell figyelni? A szállodában értesíteni kell a szobaasszonyt, hogy szükségünk lesz Herriot polgártárs jegyzetfüzetére is...

NASZTASZJA Le gouvernement de L'Union Soviétique est très attaché à garder tous les monuments historiques...

CSELJUSZTNYIKOV *(mint fent)* Nasztaszja, mit akarsz a Szovjetuniótól? Törzsörmester, tartsa áhítatosabban azt az ikont! Ez nem kerti törpe! Édes istenem... telt házunk van. Nicsak! A párttitkár elvtárs... pompásan hányja a keresztet... ezt vajon hol tanulta... Halleluja... Ámen... imádkozzunk... Gyerünk, Nasztaszja, bátran, előre!

NASZTASZJA La présence de cette scène de cirque dans le temple de Dieu doit scandalizer les prêtres...

CSELJUSZTNYIKOV *(mint fent)* Úristen, most látom... egy söröshordó bent maradt...

NASZTASZJA Mais ce sont là des scrupules tout modernes, aussi étrangers aux Byzantines du onzième siècle qu'aux imagiers de vos cathédrales gothiques...

HERRIOT Oui, ce sont des scrupules...

CSELJUSZTNYIKOV *(mint fent)* Ez szabotázs... Goszpogyi! Halleluja! Mizerikordia! Adonáj... ja ez nem... S a többi! S a többi! Térdre, elvtársaim, térdre! Most fel! Úgy van!

NASZTASZJA Même comme vos anciens bâtiments n'étaient pas détruits avec ces scènes violentes... nos bons pères ne pensent rien de l'introduction de ces muraux dans notre église.

HERRIOT Les monstres...

NASZTASZJA Les murailles de la Szent Szófia-székesegyház ont été remplacé avec des saintes du diable sur chevaux qui tuent les animaux et les hommes.

HERRIOT Et qu'est ce que c'est?

NASZTASZJA Ça? *(Megnézi közelebről)* C'est une représentation de görény... La görény est une représentation pas de foi de Jesus Christ dans l'histoire catholique, mais aussi de la foi fanatique... Dans certains villes la görény était un saint animal, et tuer une görény était comme tuer un homme.

HERRIOT Très intéressant! *(Noteszébe jegyezget)*

CSELJUSZTNYIKOV *(mint fent)* Most már lehetne kimenni... Kívül tágasabb... Nagyon elfáradtam... Nasztaszja, isten veled... Nem én akartam így... *(Rázza a templomi csengőt)*

Miközben valaki eltereli Herriot figyelmét, Nasztaszját gyorsan letartóztatják és elviszik

ESKÜVŐ A SZPARTAKON

FEGYUKIN *(bólint, a magasba mutat, a csengőhangra)* A hang, amely a lélek mélyére hatol. Megfosztja a védekezés lehetőségétől. Tiszta papírlap lesz belőle végül, amire írni lehet. Ez a mi munkánk: tiszta papírlapokat előállítani millió lélekből, amelyekre végül a történelmet írjuk. *(Borisz Davidovicsnak)* Diktálj! Hogy hívják a feleségedet?

NOVSZKIJ Zinajda Mihajlovna Meissner.

FEGYUKIN Molotov elvtárs szeretője? Elhunyt Konstantinápolyban? Ő is elhagyott téged, mint mindenki, Novszkij. Másfél évig tartott a románc, nem tovább. Ki bírja ki egy forradalmár mellett? A Szpartak cirkálón volt az esküvőtök.

NOVSZKIJ Úgy van.

FEGYUKIN Mindezt elfelejtheted. Az életed nincs többé. Egyetlen tény sem marad fenn rólad, Borisz Davidovics. *(Papírlapot vesz elő, meglöbögatja)* Jelentés az esküvőről, mely a Szpartak cirkálón 1918 telén köttetett.

Novszkij, Zinajda, matrózok. Zinajda fején átvértzett kötés

NOVSZKIJ Most megkérdezem: akarsz a feleségem lenni, Zinajda?

ZINAJDA Jókor kérdezed, Novszkij. Részeg vagy, Novszkij?

NOVSZKIJ Egy forradalmár sohasem részeg, Zinajda. Egy forradalmár nem tud berúgni.

ZINAJDA Szeretnék egy olyan világot, amelyikben be tudnak rúgni a forradalmárok is.

MATRÓZ Lóhetjük a díszsortüzet, Novszkij elvtárs?

ZINAJDA Azt majd én mondom meg, hogy mikor lóhetitek.

NOVSZKIJ Hallottad, matróz. Lelépni!

MATRÓZ *(enyhén dülöngél)* Jelentem, két naszád közeledik... Megpróbáltuk felvenni velük morzéval a kapcsolatot, azt mondták, ellenőrzés...

NOVSZKIJ Mi a francot akarnak ellenőrizni? Az esküvőmet?

ZINAJDA Hagyd, majd én... *(Távcsőbe néz)* A Vasziljev és a Ljubimov! Túl korán jöttek.

NOVSZKIJ Két kis karrierista. Mindig akkor jönnek, amikor nem kéne.

ZINAJDA Féltékeny vagy?

NOVSZKIJ *(a Matrózknak)* Lelépni!

MATRÓZ *(ügyet sem vet Borisz Davidovicsra, Zinajdához)* Gyönyörű vagy, csillagom. Ha te volnál a parancsnok, én még a kazánba is beleugranék, ha azt parancsolnád.

Novszkij durván belerúg a matrózba, Zinajda felsikolt, de a matróz nem veszi komolyan, röhög, megrázza magát

NOVSZKIJ Meg kell tudnod rólam mindent.

ZINAJDA A „minden” olyan unalmas!

NOVSZKIJ Engem eddig tizenháromszor tartóztattak le.

ZINAJDA Ó!

NOVSZKIJ *(befogja Zinajda száját)* Tudnod kell, hogy kivel osztod

meg az életedet...
 ZINAJDA Az ágyamat.
 NOVSKIJ Az életedet.
 ZINAJDA És az ágyadat.
 NOVSKIJ Háromszor jártam meg a száműzöttek gyötrelmes útját...
 MATRÓZ Akkor most már lőhetünk, Novszkij elvtárs?
 NOVSKIJ Takarodj! *(Rúg egyet)* Miközben vittek, csak néztem, miközben vittek Szibériába, csak néztem, hogy maradnak el mellettem a szomorú orosz falvak, a szürke városok. Én addig csak rohantam, lóháton, gózhajón, ócska szekéren, szőnyegbe csavarva, szekrénybe zárva, feladatokat hajtottam végre vagonok aljába kapaszkodva, magtárban fulladozva, patkányok között, görénybűzben. Nincs olyan ágy a világon, amelyikben egy hónapnál tovább aludtam volna. De akkor ott, Kolima felé egyszer csak belém égett, mintha sav marná belém, az orosz valóság egész borzalma. Hatalmába kerített valami örült szenvedély. Többé nem feladatot teljesítettem. Lüktetett bennem, a véremlében keserűen és titokzatosan a forradalom.
 ZINAJDA Zseni vagy.
 NOVSKIJ Nem vagyok zseni. Forradalmár vagyok. A robbantó szerkezetek tökéletesítésében tényleg zseni vagyok, nem is rossz, egy lángoló elme... Én lenni lángoló elme!
 MATRÓZ Szóval akkor lövethetünk, Borisz Davidovics?
 NOVSKIJ *(rúg egyet a matróz irányába, aki elugrik, de ott marad, Novszkij Zinajdához fordul)* Mutasd a tenyeredet. Most csukd be szépen. Mint egy kis datolyaszem, akkora. Látod, egy ilyen pici bomba egész Kínát el tudja majd pusztítani.
 ZINAJDA Egy igazi tömeggyilkos!

Heves csók

NOVSKIJ Tudod, mit mondott Lenin az Apassionatára?
 ZINAJDA Apassionata?
 NOVSKIJ Beethoven. Hallottad már ezt a nevet, hogy Beethoven?
 ZINAJDA Most már legalább kétszer hallottam.
 NOVSKIJ Gyönyörű ez a zene – mondta Lenin elvtárs –, ha ezt a zenét hallom, nem akarok semmi mást hallani, akkor a lelkem megindul, lágy lesz, engedelkeny, szörnyű zene ez, most nem szabad erre a zenére gondolni, mert most ütni kell az emberek fejét, ütni, ütni, ütni! Most! *(Úgy magához szorítja Zinajdát, hogy az felszisszen)*
 MATRÓZ Szóval akkor lövethetünk, polgártárs?
 NOVSKIJ Tűnj már el innen, te!

Matróz marad

ZINAJDA You are afraid of something.
 NOVSKIJ *(Zinajda számára teszi a kezét)* Fél éve egy ukrain falu főterén feltettem a kérdést, hogy tud-e valaki angolul...
 ZINAJDA És? Volt ott valaki, aki tudott angolul?
 NOVSKIJ Hárman is. Az egyik megmaradt falhoz állítottuk őket.
 ZINAJDA Maradt ott egy fal?
 NOVSKIJ Ez volt a parancs.
 ZINAJDA És franciául hányan tudtak?
 NOVSKIJ Ahányra rámutattam. Ha úgy láttam, hogy tud franciául, akkor tudott. Ütni kell, ütni kell, ütni, ütni, nem hallottad?
 VASZILJEV és LJUBIMOV Hát itt az ifjú pár! Mért bújtatok el,

galambocskáim?
 NOVSKIJ Á, Rosencrantz és Guildenstern! Akarom mondani, Guildenstern és Rosencrantz!
 VASZILJEV és LJUBIMOV *(kétfelől átkarolják Zinajdát)* A sebesült özike! A hősnő! Gratulálunk, Novszkij polgártárs, te mindig a legjobbat fogod ki!
 NOVSKIJ Szeretnék egyedül maradni a hitvesemmel.
 VASZILJEV és LJUBIMOV Ez már a nászéjszaka?
 NOVSKIJ Még mindig itt vagytok?
 VASZILJEV és LJUBIMOV És most már el se megyünk.
 NOVSKIJ Van valamilyen különleges okotok erre?
 VASZILJEV és LJUBIMOV Nincs.
 NOVSKIJ Akkor, engedelmetekkel, szeretnék négyszemközt maradni a menyasszonyommal.
 VASZILJEV és LJUBIMOV És Zinajda? Mit szól mindehhez Zinajda?
 MATRÓZ Szóval akkor lövethetünk, Vasziljev polgártárs? Ljubimov polgártárs?
 VASZILJEV és LJUBIMOV Zina! Még meggondolhatod magad?
 NOVSKIJ Mit vartogznak ezek itt?
 ZINAJDA Várj meg, mindjárt jövök. *(Belekarol Vasziljevbe és Ljubimovba)*
 NOVSKIJ Mi van itt?
 ZINAJDA Egy kis megbeszélőnivalóm van az urakkal.
 NOVSKIJ Csak még egy szót, Zina!
 ZINAJDA Mondd.
 NOVSKIJ Kérlek, hordozz mindig a szívedben: biztosíthatlak, ez éppoly fájdalmas lesz, mint a vesekő.
 ZINAJDA Fájdalmat ígérsz nekem, Borisz Davidovics? Csak fájdalmat?
 VASZILJEV és LJUBIMOV Az jó, a fájdalom az jó, Borisz Davidovics. Mi is fájdalmat ígérünk önnek, drága Zina. *(Kézcsók kétfelől)*
 NOVSKIJ Tengernyi fájdalmat, Zinajda! Csak a mi tengernyi fájdalomunkkal válthatjuk meg a világ fájdalmát!
 ZINAJDA Várj meg itt! *(El Vasziljevvel és Ljubimovval)*
 NOVSKIJ *(egy pillanatra egyedül marad)* Átkozott szerelem!
 MATRÓZ Akkor lövethetünk, Novszkij elvtárs?

A SZEMBESÍTÉS

Avram Romanics, Fegyukin, Novszkij

FEGYUKIN Nos, Avram Romanics, nyugodjon meg. Kérem, nézze meg alaposan ezt az embert. Felismeri?
 AVRAM ROMANICS Igen, felismerem.
 NOVSKIJ Én még életemben nem láttam magát.
 FEGYUKIN Ne hagyja magát ettől a gazembertől megfélemlíteni, Avram Romanics. Folytassa! Ő az a férfi, aki...
 AVRAM ROMANICS Ő az a férfi, akinek harmincezer rubelt áadtam a pétervári pályaudvaron egy barna papírzacskóba csomagolva 1926. április 17-én.
 FEGYUKIN Vagy úgy. A nevét nem tudja?
 AVRAM ROMANICS Jakov Mauzer.
 FEGYUKIN Nem Mauzernak hívják, maga marha. Mennyi bajom van magával. Avram Romanics, erőltesse meg egy picikét azt a penészvirágos emlékezetét. Azért dolgozott annyit színházban, hogy még ennyit se tudjon megjegyezni?
 AVRAM ROMANICS Bocsánat, de tudomásom szerint az elvtárs ezt az álnevet használta.

FEGYUKIN Az egy korábbi verzió, az máskor volt, polgártárs, ne keverje itt nekem a dolgokat, és ne hazudozzon itt nekem, vagy nem leszünk jó barátok. Ne felejtse el, hogy a feleséged szívbeteg.

AVRAM ROMANICS Akkor hogy hívják?

FEGYUKIN Engem kérdezel, te patkány? Az előbb még tudtad, hogy hogy hívják. Nekem nincs időm bukott diákokra, Avram Romanics. Ez itt nem egy Wagner-opera, Avram Romanics, ami a végtelenbe tart. A selejt bosszúja vagy, Avram Romanics, a selejt bosszúja vagy.

AVRAM ROMANICS Nem jut eszembe, kérem. Könyörgöm.

FEGYUKIN Na jó. Akkor segítetek. De most utoljára. Ő Borisz Davidovics Novszkij, a hírhedten alattomos sikkasztó és szabotőr.

AVRAM ROMANICS Jaj, igen, bocsánat, egy pillanatra kihagytott az emlékezetem. Ő Borisz Davidovics Novszkij, a sikkasztó és szabotőr.

FEGYUKIN Mint te magad is.

AVRAM ROMANICS Mint én magam is.

FEGYUKIN Így is, úgy is lógni fogsz, úgyhogy ne húzzuk itt az időt. Miért adtad neki a pénzt?

Fegyukin felkap egy vodkásüveget, és az üveg teljes tartalmát beletölti Avram Romanicsba, aki csuklik, nehezen nyel

Egy kis burgonyapálinka szíverősítőnek. Bátorság, ne félj, ha meg akarna támadni, lefoglaljuk, és addig verjük, mint a répát, amíg az összes sebéből ki nem folyik a genny. Ha hányai akarsz, hányd le nyugodtan. Ez nem ember, ez egy állat. *(Borisz Davidovicshoz fordul)* Pénzért eladtad a hazádat? És közben megjátsszod a nagy forradalmárt, a tiszta erkölcsű lázadót?

NOVSZKIJ Ismétlem, hogy ezt az embert nem láttam soha életemben.

FEGYUKIN *(Avram Romanicsnak)* Jól nézze meg, Avram Romanics! Ő az?

AVRAM ROMANICS *(már teljesen be van rúgva, mindjárt szívrohagmot kap)* Igen, ő. *(Támolyog)*

FEGYUKIN Mért adtad neki a pénzt? De jól vigyázz minden szavadra!

AVRAM ROMANICS Az angol kormánytól kapott pénzt azért adtam, hogy... *(Csuklik, a szívet markolással)*

FEGYUKIN Na, te részeges disznó, mondtam neked, hogy ne igyál, pfúj, nem bírja, és mégis iszik.

A fegyőrök röhögnek

AVRAM ROMANICS A harmincezer dollárt azért adtam nekije, hogy feletteseinél elintézzem egy nagyobb imperialista megrendelést...

FEGYUKIN És azután?

AVRAM ROMANICS Utána a német, a francia és a spanyol kormánnyal is felvettem a kapcsolatot, és... *(Elájul)*

FEGYUKIN Vigyék a fenébe!

A SZUKA

A kolimai rabok fakitermelésen a munkagéphez láncolva dolgoznak. Majom és Kígyó egy aprítógépen, Sas elkülönítetten egy hántolón

MAJOM Hol a dr. Taube skalpjá, te görény?!

SAS Csaltál a kártyán!

MAJOM Én nyerek. Nem csalok. *(Kígyóhoz röhögve)* Csak ha nagyon muszáj.

KÍGYÓ Szuka! Ugass! Tudod a szabályokat: vesztettél – ugass!

Sas nem ugat, dolgozik

Azt mondtam, hogy ugass!

Sas nem ugat, dolgozik

Ugass, szuka!

SAS *(átköp Kígyóra)* Megöllek.

MAJOM Ha nem végzel dottore Taubéval, akkor mindegy, hogy hány embert ölsz meg, szuka maradsz mindhalálíg.

KÍGYÓ Ugass, szuka!

MAJOM Ugat!

Sas ugat

KÍGYÓ Ezt már szeretem, szuka.

SAS Átvezényelték azt a tetű zsidót...

KÍGYÓ Nem ugat!

SAS ...mielőtt megcsináltam volna. Ha megtudom, hogy te köp-tél be...

MAJOM Kurvaistenbasszameg! Én? – Szuka maradsz halálodig.

KÍGYÓ Nem érted? Nem megy bele abba a hülye betörőagyadba?

SAS Te rohadt geciláda. Nem vagyok betörő.

KÍGYÓ Ha kinyírod Taubét, te anyabaszó, akkor nem leszel szuka.

SAS *(Kígyónak)* Te ne sziszegjé', hanem kussoljáj'!

MAJOM Nincs tebenned becsület, az a baj.

SAS Menjek neki a szögesdrótnak, bazmeg? Nekimegyek, hadd löjjenek. Lelővetem magam!

MAJOM Egy szuka nem löveti le magát. Akkor tudod, hova jut?

A szukamennyországba meg a szukapokolba, attól függ. És ugyanolyan szuka marad – nyalhatja az angyalok seggét kifelé, szuka. Vagy az ördögökét. A szuka a pokolban is szuka marad, Korsunidze.

SAS Nem akarom! Nem akarom! Nem akarom!

A GÖRÉNY DALA

Miksa és Reb Mendel

MIKSA Hallja ezt, Reb Mendel? Hallja eztet?

REB MENDEL Micsodát, Herr Mixat? Inkább dolgozzon. Még nagyon sok munkánk van, Herr Mixat. Ne lustálkodjon, Herr

Mixat. Tavasz van. Ilyenkor a fiatalok mindenfélét hallanak.

MIKSA Nem hallja, Reb Mendel?

REB MENDEL Mit kéne hallanom?

MIKSA Énekel.

REB MENDEL Kicsoda? Ejnye-ejnye, a lányok, mindig a lányok, Herr Mixat?

MIKSA *(üvölti)* Felszabadítottam a tyúkokat a félelem alól, Reb Mendel! Most már szabadon tojhatnak, Reb Mendel, kint az udvaron. Hallja, Reb Mendel? A gonosz görény énekel, Reb

Mendel, a gonosz görény!

REB MENDEL Miket beszél itt nekem?

MIKSA Menjen, Reb Mendel, nézze meg!

Reb Mendel felkászálódik a székéről, és megnézi az élve megnyúzott görényt, ami még mindig visong és rángatózik. A görényt a két legszebb színész lány játssza el, legalábbis hanghatását tekintve – sírnak, vinyyognak zseniálisan

REB MENDEL Mi ez? Mi ez?

MIKSA Mi? Mi? Hát a tolvaj görény! Megadtam neki, amit megérdemelt! Elmondjam, hogy nyúztam meg?

REB MENDEL Hallgass!

MIKSA Előbb egy nyissz a torka körül, kettő a mancsok tövében...

REB MENDEL Elég volt már!

MIKSA Egy picit megfejtettem a bőrt a nyakánál, és ilyen gomblyukszerű hasítékot vágtam, tudja, ahogy magától tanultam, Reb Mendel,

REB MENDEL Mit tanult tőlem, Herr Mixat?

MIKSA Hát igen, hogy egyetlen rántással...

REB MENDEL Meg tudnám ölni magát! Meg tudnám ölni magát, Herr Mixat, ha nem tiltaná Mózes, most megölném magát! Legyen átkozott, Herr Mixat, legyen átkozott. És takarodjon a szemem elől!

MIKSA De mért? Mi rosszat tettem?

REB MENDEL Ne engem kérdezzen, maga szörnyszülött! Kérdezze a saját lelkét, ha ugyan van magának!

A MEGBÍZÁS

Eimike, Miksa. Miksa egy kést dobál a padlóba

EIMIKE Nem figyelsz, Miksa...

MIKSA Ej, mi kell?

EIMIKE És csúfolsz is.

MIKSA Hogy lehet valakinek ilyen hülye neve? Waclav Eimike, diploma nélküli joghallgató? Mit mondott a pap, mikor megkeresztelt? Vacak Eimike?

EIMIKE Tiszteletlen vagy, Miksa. De valamiért nem lehet haragudni rád.

MIKSA Csak nem vagy te is zsidó?

EIMIKE Mindenki nem lehet zsidó, Miksa, mert ha mindenki zsidó lenne, nem lennének zsidók.

MIKSA Még az a szerencse, hogy vág az agyad, mint a borotva, Eimike.

EIMIKE Elfelejtetted, hogy milyen sokat köszönhetsz nekem.

MIKSA Sohasem felejttem el, hogy mennyit köszönhetek neked, Waclav.

EIMIKE Francba a nevekkkel, Miksa. Mikor szólítottalak én téged Hantásnak?

MIKSA Az más. Egy cseh egy románt bármikor szólíthat hantásnak. Mert a románok azok hantások. Én csak tudom. Én vagyok a kivétel.

EIMIKE Hagyjuk a filozófiát.

MIKSA Hagyjuk.

EIMIKE Fontosabb dolgokról van itt szó. Áruló férközött a sejtünkbe.

MIKSA Azt mondtad, elmondod, hogy mi az a forradalom.

EIMIKE Pontosan. Ahol forradalom van, ott árulás van. A két dolog szervesen összefügg.

MIKSA Eddig azt mondtad, hogy a forradalom valami jó. Most meg azt mondd, hogy rossz.

EIMIKE Pontosan. A forradalom úgy jó, hogy rossz. Amikor egy ügyet szolgálsz, akkor gondoskodnod kell róla, hogy az ügy győzzön. És ahhoz, hogy az ügy győzzön... Add csak ide ezt a kést, megmutatom.

Miksa nagy nehezen odaadja a kést

Látod, van nyele, és van pengéje. És a pengének két oldala van és egy hegye. A nyél: ez a szervezet. Ahhoz, hogy forradalmat tudjunk csinálni, emberek kellene. A penge az ember. A szervezet használja az embert. Namármost. A penge hegye: a forradalmi élcsapat. Ezek vagyunk mi. A penge éle az éberség és a figyelem. Ezek vagyunk mi. És a tompa oldala: azok az árulók. Akik úgy tesznek, mintha ők is kések volnának, de a döntő pillanatban csődöt mondanak. Értesz már?

MIKSA Lehet.

EIMIKE Még egy furcsa dolgot fogok neked mondani, Miksa. Ha most nem is érted, egyszer majd megérted. A szépség romlásba dönt. Ne higgy a szépségnek! A szépség a forradalom ellensége. Eltereli a figyelmet a feladatokról.

MIKSA Miféle szépségről beszélsz?

EIMIKE Majd megérted. A szépségnek akcentusa van. A szépség szeplős. A szépség szőke...

MIKSA Csak nem...?

EIMIKE (*Miksa szájára teszi a kezét*) Ne mondd ki. Ne mondd ki a nevét! A folyóparton szembejön veled.

MIKSA Ki jön szembe velem a folyóparton?

EIMIKE Az áruló. A tompa kés. Akivel a forradalmi élcsapatnak el kell bánnia, ha nem akarja veszélyeztetni az egész szervezetet.

MIKSA Vagy úgy.

EIMIKE Most már mindent tudsz.

MIKSA Mindent tudok?

EIMIKE Mindent. Holnap jelented, hogy végrehajtottad a feladatot.

MIKSA Holnap jelentem, hogy végrehajtottam a feladatot.

EIMIKE Éljen a párt.

MIKSA Éljen a párt.

Mindketten el

AZ ÁRULÓ

Folyópart. Hanna és Miksa

HANNA Miksa?

MIKSA Én. Igen. Nem engem várt?

HANNA Szomorú vagy?

MIKSA Nem.

HANNA De. Láttam, hogy átszaladt a homlokodon egy felhő.

MIKSA A felhők nem az én homlokomon, hanem az égen szaladgálnak, elvtársnő.

HANNA Ne mondd azt, hogy elvtársnő!

MIKSA Hát mit mondjak, elvtársnő?

HANNA Engem Hannának hívnak.

MIKSA Nem engem vártál, elvtársnő.

HANNA Aki nem jött el, az nem jött el, és aki eljött, az eljött. Ilyen az élet.

Csend

MIKSA A virág elhervad, elvtársnő.

HANNA Hanna a nevem.

MIKSA Megfullad. Ha én megfogok egy virágot, az megfullad, Hanna.

HANNA Milyen szépen mondtad, Miksa. *(Nyugtalanul nézi az óráját)* Vajon hol lehetnek a többiek?

Miksa megvonja a vállát

Nem megyünk vissza a városba?

MIKSA Maradjunk még.

HANNA Tanítsalak meg németül? Ich kann dich deutsch...

MIKSA Dajcs, dajcs! Amit dajcsul mondanak, az nekem héberül van.

HANNA Schön ist das Leben!

MIKSA A Leben az nem schön. Minden, csak nem schön.

HANNA *(felkacag)* Tudsz te!

MIKSA Aki zsidónál szolgált, az mind tud.

HANNA Kire haragszol? Nem úszunk egyet?

MIKSA Schwimmen, schwimmen.

HANNA Tudsz úszni?

MIKSA Nem én.

HANNA Akkor miért akarsz úszni? *(Kacag)*

A MEGOLDÁS

Fegyukin, Novszkij, fiatalember

FEGYUKIN Nos, Borisz Davidovics, a makacsságodnak megett a gyümölcse. Olyan lehetőséget kapsz, olyan sanszot, amit nem mindenki mondhat a magáénak. Rendelkezhetsz a saját sorsod fölött. Mostanáig úgy tűnt, hogy vége a világnak, te megdöglesz, a kutya se fog érdeklődni utánad, és úgy láttam, hogy ez nem is lenne ellenedre. De én nem szoktam feladni. Az a dolgom, ami neked is volt, amíg ember voltál, hogy a pártomat és a hazámat szolgáljam.

A fiút Borisz Davidovicssal szembeállítják. Fegyukin egy revolvert szorít a fiú halántékához. Miksa közben bátortalanul közeledik Hanna Krzyżewskához. És a következő jelenet alatt gyilkolja meg

(Egy kézmozdulatával megállítja őket) Ennek a kedves és számodra tökéletesen ismeretlen fiatalembernek az élete a te kezdedben van. Eldöntheted, hogy mi legyen vele. *(A fiatalemberhez fordul)* Ha Borisz Davidovics nem tesz beismerő vallomást, megölünk. ELSŐ FIATALEMBER *(sírva könyörög)* Könyörgöm az ég szerelmére, Borisz Davidovics elvtárs, mondja el nekik az igazat. Ne tagadjon le semmit. Gondoljon arra, hogy maga is volt fiatal. Könyörgöm, az isten szent szerelmére, hát mibe kerül magának kimondani azt az egy bűvös szót? Maga bűnös, én ártatlan vagyok. És engem ölnek meg maga miatt!

Novszkij hallgat

Nem teheti ezt velem, Borisz Davidovics!

NOVSZKIJ Nincs alku.

FEGYUKIN Nos, rendben, akkor meghúzom a ravaszt.

A fiatalember holtan vágódik el a padlón

Vihetik. Holnap folytatjuk. Addig törje a fejecskéjét, Borisz, törje csak.

Az örök kivezetik Borisz Davidovicsot. Miksa megpróbál megszabadulni a holttesttől

HÚSZ ÉV MÚLVA

Morozov, Fegyukin, nyomozónő

MOROZOV Hozzátok ide Korsunidzét!

FEGYUKIN Húsz évet akarsz ugrani?

MOROZOV Nem tehetek róla, néha ennyi ideig tart egy titkozatos ügy felgöngyölítése.

NYOMOZÓNŐ Hozzátok ide Mixat Hantescut, azaz Hasfelmetező Miksát.

FEGYUKIN Mindenkit össze akartok zavarni? Látják, mi van itt? Az egyik 34-ben gyilkolt, a másik 58-ban, a kettő között nincs semmi összefüggés.

NYOMOZÓNŐ Nem tehetek róla, most jöttek be az akták. Hantescu is itt van, kezdeni kell vele valamit. Kibelezte a lengyel forradalmárnót, és bedobta a folyóba. Azt mondják, tanulékony.

FEGYUKIN Miből lesz a cserebogár. Ez hasznos anyag. *(A Nyomozónőnek)* A magáé.

NYOMOZÓNŐ Mégis előbb jöjjön az a sofőr.

MOROZOV Én kezdem. Én kezdem. Korsunidze!

NYOMOZÓNŐ A sofőr már itt van. Miksa várhat. Későbbi felhasználásra.

MOROZOV Előbb én beszélek ezzel a páncélszekrényes alakkkal.

FEGYUKIN Csöndet. Most az emberi lélek mélyére hatoló exkrementum, akarom mondani, experimentum következik. Dobpergést kérek.

A MÁSODIK PRÓBATÉTEL

Fegyukin, Iszajevics, Novszkij.

Behoznak egy félmeztelen szemüveges fiatalembert

FEGYUKIN Nos, Borisz Davidovics, csak a kezemet figyelje. *(A fiatalemberhez fordul)* Meghalsz, Iszajevics, ha Novszkij nem vallja be.

ISZAJEVICS Ugyan, mit tudna bevallani?

FEGYUKIN Meghalsz, mert Novszkij nem vallotta be.

ISZAJEVICS Borisz Davidovics, ne hagyja magát a kutyaafiaknak!

Ebben a pillanatban lelövik, és holtan rogy össze. Megszólal a telefon

FEGYUKIN *(felveszi)* Igen. Értem. Igen. Adom. *(Odatartja Borisz Davidovics füléhez a telefont)*

NOVSZKIJ *(rezzenéstelen arccal hallgatja. Maga elé)* Nem mondok semmit.

FEGYUKIN Vezessétek el!

EGY EL NEM KÖTÖTT SZÁL

Morozov, Korsunidze, nyomozónő

KORSUNIDZE Mindent bevallok, csak ne bántsanak, nyomozó úr!

MOROZOV Mért akarnánk bántani, kedves Artista, eszem ágában sincs neked bármi rosszat tenni. Kezet emeltem én rád valaha is? Cigarettdát?

KORSUNIDZE Válaszolhatok?

MOROZOV Természetesen, Korsunidze.

KORSUNIDZE A múltkor is úgy meg tetszett verni, mint a répát.

MOROZOV Ó, az a múltkor volt, Korsunidze. Parancsolj, vegyél nyugodtan. Most más módszerek járnak. Most jegyzőkönyv készül a rendőri brutalitásról, Korsunidze. Sztálin elvtárs már halott, főügyészei, nyomozói nyugdíjban vannak, itt az általános amnesztia..., akiket politikai okokból ítétek el, azokat rehabilitáltuk, most már csak néhány kirívó pszichiátriai esetről beszélhetünk, és természetesen a bűnözők klasszikus osztályáról, akik közé te is tartozol, Artista, alias Sas, alias Kosztyik Korsunidze... Szóval, hol voltál tegnapelőtt éjjel tizenegy és hajnali négy között?

KORSUNIDZE Otthon aludtam.

MOROZOV Nem kell mellébeszélni, kedves Korsunidze. Mindent tudunk. A társaid beköptek. A pénzt is lefoglaltuk, már amit nem vertél el azonnal. Öregszel, Korsunidze. (*Egy iszonyatos pofont kever le neki*)

KORSUNIDZE Mondtam, hogy akármit, csak ne üssenek meg, nyomozó úr, én mindent bevallok, még azt is, amit el sem követtem.

MOROZOV Hallgatom.

KORSUNIDZE Én öltem meg dr. Taubét a tyumenyi kórházban négy évvel ezelőtt, 1956. december 5-én – pedig én nem vagyok gyilkos, még életemben nem öltem, de ezt muszáj volt, nyomozó úr, muszáj volt!

MOROZOV Hogyan muszáj volt? Ki az a dr. Taube?

KORSUNIDZE Vesztettem a kártyán.

MOROZOV Vagy úgy, Korsunidze. Mesélj!

KORSUNIDZE Nincs tovább. Megöltem, mert vesztettem a kártyán.

MOROZOV És mért vártál ehhez húsz évig?

KORSUNIDZE Szem elől tévesztettem.

MOROZOV Veszteztél, és szem elől tévesztetted.

KORSUNIDZE De aztán valaki megmondta, hogy hol találok.

MOROZOV Ki volt ez a valaki?

KORSUNIDZE Egy jóakaróm.

MOROZOV Szóval most már gyilkosok is vagyunk? Ejnye-bejnye, Korsunidze, nagy szégyen ez a szakmádra nézve.

KORSUNIDZE Ne gyötörjön, nyomozó úr.

MOROZOV Na jó, nem bántalak. Fair tárgyalásban lesz részed, rendben? Mentő körülményt is találhatunk, ha nagyon akarunk, nem igaz? Egy német orvossal kevesebb van a Földön – ebbe még nem pusztult bele a világ.

KORSUNIDZE Komolyan? Megúszhatom?

MOROZOV Hát persze, Korsunidze, persze. Egy feltétellel.

KORSUNIDZE Igen?

MOROZOV Aláírsz nekünk egy papírt, Korsunidze, és időnként elbeszélgetünk veled.

KORSUNIDZE Hogy besúgó legyek?

MOROZOV Jaj, Korsunidze, minek ilyen csúnya szavakat használni? Aláírod, kész, elnézzük neked ezt a kis malórt – bekerül a megfjetetlen ügyek dossziéjába... Nem ismeri senki dr. Taubét, két hete volt csak, még nem fejthette ki áldásos tevékenységét. Nos, Korsunidze... Adok neked egy kis időt, hogy meggondold. Mondjuk, öt percet.

Miközben Korsunidze aláírkalmazza a nevét a beszerzési papírra, odaszól a Nyomozónőnek

Vissza 34-be.

HARMADIK PRÓBATÉTEL

Fegyukin, Novszkij, második fiatalember

FEGYUKIN Nos, Borisz, örülök, hogy ismét láthatom. Mint látja, itt a harmadik alany is. Vagy tárgy, ahogy tetszik. Vagy főnév, vagy jelző.

NOVSZKIJ Nem fog meghalni.

FEGYUKIN Mit hallok?

NOVSZKIJ Nem fog meghalni.

FEGYUKIN Remélhetek, Novszkij?

NOVSZKIJ Ez a fiú nem fog meghalni.

FEGYUKIN Nagy megkönnyebbülés ez mindkettőnk számára, Novszkij, higgye el. Muzik!

NOVSZKIJ Vallomást akarok tenni.

FEGYUKIN Jaj, ezt nem kell annyira elsietni. Pezsgőt, hölgyeim és uraim, pezsgőt! Nagyon elfáradtam. A vallomás ráér később is. Most már tengernyi időnk van, Borisz Davidovics, nem igaz? Pezsgőt?

Novszkij összeesik. Tableau, azután sötét – a közönség pedig kimegy a büfébe

Vége az első résznek

Második rész

SVÁJC, SZANATÓRIUM 1917

Novszkij, Herr Krauthammer, német textilgyáros, Nyikolaj Ivanovics Trofimov, arisztokrata író, Fräulein Ilse, ápolónő, dr. Taube, tudóspezialista, Bob, fiatal amerikai színész, világháborús rokkant. Novszkij és Krauthammer sakkoznak. Novszkij őszibarackot eszik, nagy élvezettel

NOVSZKIJ Ön döf, Herr Krauthammer...

KRAUTHAMMER Mért nem szólít elvtársnak, drága Borisz Davidovics? Hiszen egy ügyért harcolunk. Ön ott, én itt. Egy határok nélküli világért harcolok én is, maga is. Én textilben utazom, export-import, maga pedig a világforradalom export-importját intézi, ha jól tudom.

NOVSZKIJ Táváris Krauthammer, nem tudom, miről beszél. Az biztos, hogy jelenleg nem egy ügyért harcolunk. E pillanatban a cárnőjét veszélyeztetem. És csöpög a barackom. Nem tudok annyit mindenre egyszerre figyelni. Még maga helyett is ját-

szanom kell?

KRAUTHAMMER Foglalkozzon csak a barackjával. Például terítsen egy damasztyszalvétát a térdére. A forradalmáriskolákban nem tanítják a jó modort?

NOVSZKIJ A jómodoriscolákban talán tanítják a forradalmat?

KRAUTHAMMER Ez olyan zsidós dolog, mindent kifordítani, Novszkij. Nem szeretem a dialektikát. A számvitel és a dialektika, az két különbség, ahogyan nagyapám mondta volt.

NOVSZKIJ Mondom, a királynője...

KRAUTHAMMER Nem szeretem, ha az ellenfél ad tanácsot. Az mindig gyanús. A királynőm pedig majd megvédi magát. Van magához való esze. Azt nem értem, hogy a zsidók hogy tudnak egyszerre kapitalisták meg kommunisták is lenni. Marx meg Rothschild. Ugyanaz zöldben. Vagyis vörösben. *(Lép)* Parancsoljon, polgártárs, és dőljön a kardjába, ha akar.

TROFIMOV *(be)* Bonjour, Messieurs. Ki nyer ma?

NOVSZKIJ Szigyi, pázsálusztá, és kuss.

TROFIMOV Bal lábbal kelt föl a Novogyevicsi Rém?

KRAUTHAMMER Russische Schriftsteller! Orosz írók kíméljenek! *(Leüti Novszkij bástyáját)* Volt egy bástyánk.

TROFIMOV Csúnya ember.

NOVSZKIJ Mondom, zavarja a játékot, Trofimov. Befejezte végre azt a novellát?

TROFIMOV Anyaggyűjtésben vagyok, Borisz. Még nem mesélt eleget nekem a pétervári hajnalokról.

NOVSZKIJ A pétervári hajnalok ugyanolyanok, mint a felsőmocsoládi hajnalok. Piszkosak és szürkék. Egyen barackot. Az jót tesz az emésztésnek. Háttha végre megemészti az orosz valóságot is. És helyére teszi a muzsikokat végre. Muzik!

Kintről megszólal a zene

(Krauthammernek) És ha berobbantam a maga védelmémet?

KRAUTHAMMER Hú, de félek. Ez a sánc bombabiztos, maga huncut bányamérnök. Olvasta a mai Zürcher Zeitungot?

TROFIMOV Ne bántsza az orosz muzsikot, Novszkij, mert velem gyűlik meg a baja. Én az orosz muzsiknak köszönhetem, hogy író lett belőlem. Ők fizették a genfi, a milánói, az amszterdami és a luzerni szállodaszámlámat.

NOVSZKIJ Én szeretem a muzsikokat. Csak a hajnalokat nem bírom. Hajnalban nem tudok aludni. Engem mindig hajnalban visznek el. Mit ír a Zürcher Zeitung? Véget ért a világháború?

BOB Can I come in?

KRAUTHAMMER Dieser scheiss Amerikaner ist wieder da. Javaslom, hogy olvassa el. Egyébként ezt a titkosügynököt most kivégzem. *(Leüt egy figurát)*

TROFIMOV Mért olyan kibírhatatlanul egészségesek az amerikaiak? És mért mosolyognak szüntelenül? És mért nyerne meg minden háborút? Why, why, why? Pácsemu, pácsemu, pácsemu? Mi lenne, ha a mi orosz muzsikjaink is úgy táplálkoznának, mint az amerikaiak? Minden problémánk megoldódna. Fő az egészséges életmód.

BOB Can I?

NOVSZKIJ Akkor most hátraszaltó következik. Sakk. *(Bobnak)* You can.

BOB Is there any problem with my presence?

TROFIMOV Ez mindennap súlyozik is. Micsoda izmok! Átlicsná! Átlicsná! *(Mutatja, hogy mennyire tetszik neki Bob izomzata, fogsodsa kicsinyt)*

NOVSZKIJ Ide figyeljen, Csajkovszkij, ne a fiatalember izomzatát csodálja, hanem fejezze be azt a novellát. Szeretném, ha komolyan venné az élettörténetemet. Nem mese az, gyermek.

KRAUTHAMMER Maga meg figyeljen jobban. Ez sem mese. Hanem matt.

BOB Is there any problem with my presence? Do I disturb anyone?

NOVSZKIJ No, nyet, nein. Take a seat. *(Felborítja a sakktáblát, és feláll)* Hagyom önt nyerni, mein Herr, ennyi az egész.

BOB Oh! Shit! You lost because of me?

FRÄULEIN ILSE Mi történt?

KRAUTHAMMER Egy zsenit megverni sakkban... Ki hiszi ezt majd el nekem Berlinben? Akkor én megyek is. Holnap ugyanitt, ugyanekkor. Olvassa el a Zürcher Zeitungot, Borisz. És egyen kevesebb barackot. Árt a koncentrációjának.

BOB Where is he going? Is there any problem with my presence?

TROFIMOV Nyicsevo, drágaságom. Maradjon ülve. Gyönyörűen hull a nyakizmaira a fény.

NOVSZKIJ Megy a levegőkúrját megtartani. Goes to have a little air. Trofimov. Novella! Élet! Történet!

TROFIMOV Nem tudok parancsszóra írni, Borisz Davidovics.

NOVSZKIJ Majd fog. Bestseller lesz. Akkor is, ha nem írja meg. Az én életem nem egy worstseller, hanem egy bestseller.

FRÄULEIN ILSE Mindenki megy a levegőkúrját megtartani.

BOB Fräulein Ilse! Good morning! *(Pattan, kezét csókol az ápolónőnek, aztán táncolni akar vele)*

FRÄULEIN ILSE *(lefejt magáról Bob kezét)* Bob jó fiú lesz, jól betakarózik, és szépen kifestszik az erkélyre.

BOB Boris, help me! She is terrorizing me again.

NOVSZKIJ How could I help you? All nurses are terrorists. Minden nővér terrorista.

FRÄULEIN ILSE Ezt vegyem hízelgésnek?

BOB Tell Fräulein Ilse to leave me alone. I want to talk to you. I have important questions to ask, Boris.

NOVSZKIJ Fräulein Ilse, Bob ma kivételesen nem tart levegőkúrát.

FRÄULEIN ILSE Ez most már harmadik napja így megy. Ki fogok kapni a doktor úrtól.

NOVSZKIJ Csak bizza rám a doktor urat, Fräulein Ilse.

FRÄULEIN ILSE És rám mikor szán egy kis időt, Herr Novszkij?

NOVSZKIJ Hangoltassa fel a zongorát, és este négykezesezünk. Rendben? Oké? Ugye, Bob, így kell mondani: okay?

FRÄULEIN ILSE Mein Herr. Csak egyet mondjon meg. Mért olyan kék a szeme? Nem én tehetek arról, hogy olyan kék a szeme! *(El)*

BOB I want to go with you to Russia, Mr. Novski.

NOVSZKIJ Kár lenne ezt elkapkodni, Bob. Don't rush things, Bob. I am not going there.

BOB That seems to be the only country today where interesting things happen to happen, Mr. Novski.

NOVSZKIJ Oroszország a világ legelmaradottabb országa, Bob. The last of the last, Bob.

TROFIMOV Hogy beszél a szülőházájáról, Novszkij? Komolyan megharagszom. Igen, Bob. Da, da, da, da: jöjjön Oroszországba. A világ legzöldebb rétjei, legszélesebb folyói, legkékebb ege és leggyönyörűbb aranykupolái vannak ott! Ha egyszer eljön hozzánk, rájön, hogy Amerika csak a vas és az acél országa. Nálunk, Oroszthonban még virul az ártatlanság!

NOVSZKIJ Viruljon a szobájába, Trofimov, és írja meg végre azt a novellát.

TROFIMOV *(féltekénnyen)* Magának is tetszik ez a fiú, mi?
NOVSZKIJ Igen. Olyan naiv, hogy az már művészet.
TROFIMOV Tényleg, Borisz, olvasta már a Zürcher Zeitungot?
(El)

NOVSZKIJ Mit akar mindenki azzal a Zürcher Zeitunggal? Nem érdekel a Zürcher Zeitung. A világ legunalmasabb újságja. Nincs benne vélemény. Pedig minden embernek kell hogy legyen véleménye. Nem bírom az objektivitást.

BOB Russia is where my place is. Can I accompany you when you leave?

NOVSZKIJ I am not going, Bob, I am fed up with Russia. Torkig vagyok Oroszországgal. A világ nem csak Oroszország, Bob. A világ tele van tenispályával, krikettpályával, golfpályával...

BOB Today, Boris, today. Not a minute later.

NOVSZKIJ What do you mean?

DR. TAUBE *(jön)* Novszkij, beszélünk kell.

NOVSZKIJ *(félhangosan)* Mi van a leleteimmel?

DR. TAUBE A leletek most másodrangúak, Novszkij. Olvasta a Zürcher Zeitungot?

NOVSZKIJ A leleteimmel mi van?

DR. TAUBE *(odasúgja)* Kiválóak a leletei. Ha a leleteit nézném, akkor maga egy nappal tovább nem maradhatna itt. Ugye nem is akar innen elmenni, Borisz Davidovics?

NOVSZKIJ Még nem kaptam semmilyen utasítást.

DR. TAUBE Akkor olvassa el a Zürcher Zeitungot.

BOB Yes, the tsytoong. Don't forget to read the tsytoong.

DR. TAUBE Fräulein Ilse! *(A földön heverő sakkfigurákra, az eldobott barackra)* Mi ez a kupleráj? Hol van a Zürcher Zeitung?

FRÄULEIN ILSE Fogalmam sincs. Keine Ahnung, Herr Doktor.

TROFIMOV *(visszaszívárog)* Mennyit fizet nekem a Zürcher Zeitungért, galambocskám?

NOVSZKIJ *(kitépi Trofimov kezéből, amit a háta mögött tart, az újságot)* Mit kell ezen elolvasni?

TROFIMOV Ne a sportrovatot nézze, Borisz.

NOVSZKIJ Hol a szivarom? *(Kényelmesen rágyújt, beleül egy fotelba)*

FRÄULEIN ILSE Aber, Boris Davidovitsch! Rauchen ist verboten!

DR. TAUBE Lassen sie es, Fräulein Ilse. Hagyja, Ilse. Egy szivar az csak egy szivar. Ne gondoljon semmi rosszra.

Novszkij szivarozik, és az újságot lapozgatja. Minden szem Novszkijra mered. Aztán egyszer csak fogja, elnyomja a szivart, megpaskolhatja Fräulein Ilse fenekét, belebocszol Bob hasába, összeborzolja Trofimov haját, ráköhög a plédde a dereka körül belépő Krauthammerra, dr. Taube vállára teszi a kezét, valamit súg a fülébe, és kísétál a szalonból. A társaság leesett állal néz utána. Aztán mindenki a maga stílusában kiáltja utána: Wait! Aber warten Sie! Sto szlucsilosz?

DR. TAUBE *(kissé meghatottan)* Egy forradalmár. Megy forradalmat csinálni.

A VALLOMÁSOK DZSUNGELÉBEN I.

FEGYUKIN *(Novszkijhoz a kihallgatáson)* Na ja. A forradalmárok forradalmat csinálnak. Az árulók pedig forradalmat árulnak. A kettő egy és ugyanaz, ugye, barátocskám? Maga még mindig itt van, dr. Taube? Menjen, szedje a cuccát, kinevezték főorvosnak Moszkva mellé. Már nincs sok ideje. Ha jót akar magának, a szemüvegét se hagyja itt. Nem fogom maga után vitetni.

Anélkül maga halott ember.

Dr. Taube el

Pancser. *(Szünet után)* Felcser. *(Szünet után)* Volt. *(Novszkijhoz)* Elmerültünk a múltban? Hol az a novella?

NOVSZKIJ Nincs novella.

FEGYUKIN Amikor finom paplanos ágyakban henteregtél a friss ropogós lepedőn, és ittad a svájci tehéntejet, és etted a Milka csokit. És bifszteket ettél félig átsütve, salátával, rajta vinaigrette mártás. És mindenki felnézett rád. Te voltál a hős. Vége a szép időknél, mi, Novszkij?

NOVSZKIJ Á.

FEGYUKIN De igen, hős voltál. Általános iskolai tananyag lehetett volna, Novszkij.

NOVSZKIJ Nem érdekel.

FEGYUKIN A párttörténet kiemelkedő alakja.

NOVSZKIJ A seggem.

FEGYUKIN Mostantól szokd meg, hogy nem létezel. Ez a feladat. A novellákat pedig felejtse el.

NOVSZKIJ Nem érdekelnek a novellák. Azok a novellák főleg nem érdekelnek, amelyeket nem írtak meg rólam. Az sem érdekel, hogy létezem-e egyáltalán.

FEGYUKIN Ne olyan sebesen, drága barátom, alig bírlak követni. Hát persze, semmi sem érdekel téged már. Az sem, ha feldobod a talpad. Az sem, ha holnap is meghal még egy ártatlan ember a te makacsságod miatt.

NOVSZKIJ Engem csak az érdekel, hogy sár ne fröccsenjen a nevemre.

FEGYUKIN Pedig a sár már ráfröccsent, táváris Novszkij. Abban a pillanatban, hogy hagytad magad letartóztatni, ha már voltál olyan hülye, hogy nem lótted föbe magad, vagy nem jelentettél fel valaki mást, sár fröccsent a nevedre. És ezt senki vissza nem csinálhatja soha többé. Írunk egy szép kis vallomást, Novszkij?

NOVSZKIJ Hol kezdjem?

FEGYUKIN Mit szólnál egy jó kis összeesküvő-csoporthoz?

NOVSZKIJ Rendben.

FEGYUKIN A szovjethatalom megdöntésére szervezett kis összeesküvő-csoporthoz?

NOVSZKIJ Rendben.

FEGYUKIN Na, akkor lássuk, kik lennének benne... *(Égy papírt tanulmányoz kényesen, mint a szakács, amikor főz, és válogat a levesbevalók között)* Mondjuk, legyen egy idősebb kémiaprofesszor, van egy középkorú orvos, adott egy fiatal munkás, mert a munkások között is vannak árulók, sőt, a fiatalok között is, legyen, mondjuk, esztergályos, adott egy ismert festőművész, aki mintegy véletlenül keveredett a dologba... Mondjuk, hamis pénzt festett nektek. Erről mi a véleményed?

NOVSZKIJ Azt hiszi, olyan könnyű hamis pénzt festeni?

FEGYUKIN Minden könnyű, ha mi akarjuk. Gondolj bele. A fantáziánk szabadon szárnyalhat, Novszkij. Mint a regényírás. Olyanná formálsz a szerepedet, amilyenné akarod. Egyedülálló alkalom. Csak egy dolog a fontos, ezt kell megszoknod: hogy áruló vagy.

NOVSZKIJ De nem gazember.

FEGYUKIN Ahogy tetszik. Nem fogunk fogalmi finomságokon lovagolni. Cigaretét?

NOVSZKIJ Kérek.

FEGYUKIN *(tüzet ad neki)* Mondjuk, fel akartátok robbantani a mitromanszki hőerőművet?

NOVSZKIJ Mért akartuk volna felrobbantani a mitromanszki

hőerőművet? Azt se tudom, hol van.

FEGYUKIN Az nem probléma, Borisz Davidovics, megmutatom a térképen. *(Térképet göngyöl elő)* Látja, itt.

NOVSZKIJ Még életemben nem jártam Mitromanszkban. *(Megnézi a térképet)* És nincs is itt hőerőmű.

FEGYUKIN Na és? Nem értem, hol itt a probléma. *(Ő is megnézi a térképet)* Tényleg nincs. Ha kell, építünk oda egyet, hogy a vádpont megálljon – ehhez mit szól, Novszkij? Korlátlanok a lehetőségeink.

NOVSZKIJ De hogyan robbanthattunk volna fel egy még fel nem épült hőerőművet?

FEGYUKIN Hát, mert éppenséggel meg akartátok akadályozni, hogy felépüljön a hőerőmű.

NOVSZKIJ És mért építettek volna ide egy hőerőművet, ha bánya sincs a közelben, de még egy nagyváros sem?

FEGYUKIN Lássuk csak. *(Megnézi a térképet, aztán felüt egy lexi-kont)* Jó, kicsit odébb, Kijev – annak is kell hőerőmű, nem igaz?

NOVSZKIJ Ez így nem gazdaságos, Fegyukin.

FEGYUKIN Fegyukin elvtárs.

NOVSZKIJ Fegyukin elvtárs.

FEGYUKIN Mert mi egy ügyért harcolunk, nem igaz, Novszkij?

NOVSZKIJ De.

FEGYUKIN Maradjunk az egyszerűség kedvéért a hőerőműben. A részleteket később tisztázhatjuk. Adott a hamis pénzt festő grafikusművész, a kémiaprofesszor, aki a robbantószerkeket készíti...

NOVSZKIJ A robbantószerket én készítem. Ahhoz ragaszkodom.

FEGYUKIN De ha maga készíti a robbantószerket, Novszkij elvtárs, akkor nem marad semmi ideje a szervezőmunkára.

NOVSZKIJ Mit kell megszerveznem?

FEGYUKIN Lássuk csak: illegális postavonal, illegális találkahely egy határmenti településen, a pénz útvonala... Lefizetni néhány magas rangú katonatisztet...

NOVSZKIJ Ehhez értek, ez rendben van. Ezt csináltam világ-életemben.

FEGYUKIN Éppen erről van szó, Novszkij. De ezt hitelesen elő is kell adni a bíróságon. Ott egy álló porszem el nem hibbanhat.

NOVSZKIJ Elő fogom adni.

FEGYUKIN A szöveget saját kezűleg le is kell írnod.

NOVSZKIJ Leírom.

FEGYUKIN Érzed az ízét, érzed már? Szabadon formálhatod képzelőerőddel, de olyan lesz, mint egy gyönyörű kristály. Mikor írod le?

NOVSZKIJ Most.

FEGYUKIN Remek. De azt gondolom, előbb egy alapos kórházi kivizsgálásra van szükség. Kissé lerongyoltunk itt ez alatt a két hónap alatt. De be kell látnod, szükség volt erre, hogy megnyíljon az öntudatod. Hogy beleláss saját lelked legmélyebb bugyraiba.

NOVSZKIJ Igen.

FEGYUKIN Akkor most pihenj egy kicsit, gondold át a dolgokat.

NOVSZKIJ Jó.

FEGYUKIN Mondjuk, kapsz két hetet. Többet sajnos nem engedhetünk meg magunknak. Fentről már nagyon sürgetnek. Vannak bizonyos mutatók. És rajtam ezt rendesen számon kérik. Ugrik a prémium, ha nem vagyunk kész idejében. Van valamilyen különleges kívánságod?

NOVSZKIJ Nincs kívánságom.

FEGYUKIN És semmi öngyilkossági kísérlet, te kis huncut! Rajtad lesz a szemem!

NOVSZKIJ Ahogy parancsolod.

A SOFŐR KIHALLGATÁSA

Nyomozónő, Alekszej Tyimofejevics Kasalov, később dr. Taube, majd Avram Romanics, majd Verschoyle, azután pedig Mixat Hantescu, majd végül Nasztaszja Marmeladova

NYOMOZÓNŐ Kezdjük előlről, Alekszej Tyimofejevics.

SOFŐR Nyomozónő elvtársnő, szomjas vagyok.

NYOMOZÓNŐ Vagy úgy, Kasalov. Azt mondja, szomjas.

SOFŐR Igen.

NYOMOZÓNŐ Hát nagyon sajnálom, kedves Kasalov, de itt nincs csap, láthatja, hogy a kihallgatósobában nincs csap. Ön tehát kezet csókolt Cseljusztnyikov elvtársnak...

SOFŐR Igen, kezet csókoltam Cseljusztnyikov elvtársnak...

NYOMOZÓNŐ Csakhogy akkor még nem tudta, hogy ő Cseljusztnyikov elvtárs.

SOFŐR Már hogyan tudtam volna, kérem.

NYOMOZÓNŐ Hanem azt hitte, hogy ő a pápa...

SOFŐR Dehogyan hittem, dehogyan hittem. Esküszöm.

NYOMOZÓNŐ Akkor mért kérdezte meg tőle, hogy – és ezt hadd idézzem szó szerint Cseljusztnyikov elvtárs jelentéséből – „No és mi van Cseljusztnyikov polgártárssal, várjuk meg?” Mondja, sofőr, kit akart maga megvárni? Mi?

SOFŐR Hát az egy nagyon vicces ember, az a Cseljusztnyikov. Azt mindenki tudta, hogy egy nagyon vicces ember. Hát gondoltam, én is megviccelem. Szomjas vagyok.

NYOMOZÓNŐ Jaj, Aljosa, hagyjon már békét nekem azzal a szomjúsággal! Ha mindenki inna, aki szomjas, akkor kiapadna az összes óceán, elfognának a tengerek, ezt nem akarhatja, Aljosa szentem!

SOFŐR Meghalok a szomjúságtól.

NYOMOZÓNŐ Ilyen csacsiságot hallani sem akarok.

SOFŐR Meghalok.

NYOMOZÓNŐ Tudja mit, Kasalov, behozatok egy kancsó friss, jeges citromos vizet, rendben?

SOFŐR Rendben.

NYOMOZÓNŐ Csak tudja, Aljosa, azért a vízért meg is kell majd szolgálni.

SOFŐR Szomjas vagyok.

Nyomozónő csönget (vagy telefonál), kisvártatva behoznak egy kancsó jeges, citromos vizet. Nyomozónő az egyik szekrény tetejére teszi, Aljosa számára elérhetetlenül

NYOMOZÓNŐ Engedje meg tehát, hogy tovább idézzem Cseljusztnyikov elvtárs beszámolóját. Nos, kérsz egy cigarettát, Aljosa?

SOFŐR Szomjas vagyok.

NYOMOZÓNŐ *(olvás)* „Ha netán cári koronával a fejemen jelenek meg, egész biztos, hogy Aljosa térdre vetette volna magát ott a hóban és sárban.”

SOFŐR Ez szemenszedett hazugság!

NYOMOZÓNŐ Ejnye, Aljosa, Cseljusztnyikov elvtársat hazugsággal vádolja? „Még sok időbe és fáradságba fog kerülni, hogy az orosz muzsiklélekből kitöröljének a sötét múlt és az évszázados elmaradottság nyomai.”

SOFŐR Szomjas vagyok.

NYOMOZÓNŐ Hozzák be azt a biokémikust. Vagy ne is őt: inkább azt az esztergályost. Talán kezdjük az esztergályossal. Olyan szép neve van. Rubin. Hozzák be Rubint.

Behozzák Rubint, az esztergályost. Az összes behozott tanú szörnyű állapotban van

Nos, Rubin, nézze meg jól – ismeri ön ezt a férfit?
RUBIN Igen. Ó Kasalov, a sofőr.
NYOMOZÓNÓ Mi mondanivalója van róla a számunkra?
RUBIN 1934 szeptemberében titkos vallási szeánszon vettem részt, ahol ott volt Kasalov is, és ahol megállapodtunk abban, hogy álcázva magunkat beférkőzünk a szovjethatalom irányító szerveihez...
NYOMOZÓNÓ Köszönöm, Rubin, most elmehet.

Rubin el

(Ábrándozva) Gyönyörű neve van. És ragyogó memóriája. (A sofőrhöz) Nos, Kasalov?
SOFŐR Szomjas vagyok. Nem ismerem ezt az embert.
NYOMOZÓNÓ Akkor hadd frissítsem fel az emlékezetét. Nem mondtad azt Cseljusztnyikovnak, akiről azt hitted, hogy ő a pápa, hogy „Kijevben hamarosan könnyebb lesz rénszarvast, mint papot látni”?
SOFŐR Lehet, hogy mondtam. De ez nem jelent semmit.
NYOMOZÓNÓ Hozzák be Avram Romanicsot.

Behozzák Avram Romanicsot

Avram Romanics, nézze meg jól. Ismeri ön ezt a férfit?
AVRAM ROMANICS Igen. Ó Jurij Afanaszjev.
NYOMOZÓNÓ Jaj, dehogyis, Avram Romanics, ő nem Jurij Afanaszjev. Nézze meg jobban.
AVRAM ROMANICS Igenis.
SOFŐR Szomjas vagyok.
AVRAM ROMANICS Nem tudom.
NYOMOZÓNÓ Segíték. Ó Kasalov, a sofőr. Mit tud nekünk róla mondani? (Egy papírlapot tart Avram Romanics elé)
AVRAM ROMANICS (olvas) 1934 szeptemberében titkos vallási szeánszon vettem részt, ahol ott volt Kasalov is, és ahol megállapodtunk abban, hogy álcázva magunkat beférkőzünk a szovjethatalom irányító szerveihez...
NYOMOZÓNÓ Köszönöm, elmehet.

Avram Romanics el

SOFŐR Szomjas vagyok.
NYOMOZÓNÓ Egy cigarettát?
SOFŐR Inni szeretnék.
NYOMOZÓNÓ Látom, nem jutunk egyről a kettőre. Egyszóval, Aljosa, miért csókolta kezét Cseljusztnyikov elvtársnak?
SOFŐR Viccből.
NYOMOZÓNÓ Értem. Nagyon sajnállak, Aljosa, de még nem adhatok neked inni ebből a kristályosan hűvös vízből. Hozzák be Verschoyle hadnagyot.

Behozzák Verschoyle-t

Nos, kedves Gould Verschoyle, van valami mondanivalója számunkra erről az emberről?
VERSCHOYLE Nincs.
NYOMOZÓNÓ Frissítse fel az emlékezetét, Verschoyle.
VERSCHOYLE Nem emlékszem semmire.
NYOMOZÓNÓ Nem erről szolt a megállapodásunk, Verschoyle.

VERSCHOYLE Sajnálom, de nem emlékszem semmire. Aludni szeretnék.
NYOMOZÓNÓ Majd aludni is fog, kedves Gould, sokáig fog aludni. Szóval?
VERSCHOYLE Nem tudom, mit akarnak tőlem.
NYOMOZÓNÓ Vezessék el. Hozzák be Hantescut.

Verschoyle el. Behozzák Miksát

Miksa, Miksa, hogy nézel ki? Mért nem vigyázol egy kicsit a külsődre?
MIKSA Jelentem, vigyázok rá.
SOFŐR Szomjas vagyok.
NYOMOZÓNÓ Nos, Herr Mixat, felismeri ön ezt az embert?
MIKSA Igen. 1934 szeptemberében titkos vallási szeánszon vettem részt...
NYOMOZÓNÓ Köszönöm, Miksa, elmehet.

Miksa el

Nos, Aljosa? Mi kell még neked? Még hány embert hozzak ide, hogy felfogd végre, hogy mi a dolgod? Hogy bevalld, amit be kell vallanod. Hogy titkos vallási fanatikus vagy, a reakció egyik oszlopos tagja, aki sofőrnek álcázva beoptad magad a szovjet kémelhárítás szerveihez, csak azért, hogy kikémeled a titkainkat, és adott esetben méreggel vagy egyéb, balesetnek álcázott módokon meggyilkold a szovjethatalom őreit... egyiket a másik után.
SOFŐR Szomjas vagyok.
NYOMOZÓNÓ Na jó. Te akartad. Hozzák be Nasztaszja Fedotjevna Marmeladovát.
SOFŐR Ne, csak azt ne!
NYOMOZÓNÓ Mi baj? Mi bajod van? Mért félsz Marmeladovától?
SOFŐR Nem félek.

Behozzák Nasztaszját

NYOMOZÓNÓ Nos, Nasztaszja? Mi mondanivalód van a számunkra?
NASZTASZJA Viszonyom volt Kasalovval.
NYOMOZÓNÓ Ki az a Kasalov, felismerné az ittlevők közül?
NASZTASZJA Ó az.
NYOMOZÓNÓ Nos, Aljosa? Megdugtad a tanárnót?
SOFŐR Szomjas vagyok.
NASZTASZJA Háromszor közöszültünk a férjem lakásában. Ő hozta és vitte a férjemet a szerkesztőségbe... És én egyszer megengedtem neki, hogy bejöjjön hozzám... Teát készítettem neki...
SOFŐR Nem igaz!
NASZTASZJA Aljosa, nincs értelme tagadni... Leszoptalak, Aljosa, elnézést, nyomozónó asszony... Valld be, Aljosa...
SOFŐR Én egy ujjal soha nem nyúltam Nasztaszja Fedotjevna Marmeladovához...
NYOMOZÓNÓ Hát, pedig ez itt áll a jegyzőkönyvben. (Olvasa) „Akkor Aljosa arra kért, hogy forduljak háttal, mert úgy szeretné, és tegyek párnát a hasam alá...”
SOFŐR Mindent bevallok!
NYOMOZÓNÓ Ejnye, Aljosa, ejnye... Hát mért kellett ilyen so-

káig várni erre a tiszta lelkű gyónásra? Adjanak neki vizet. Nem látják, hogy milyen szomjas? Ne igyon túl gyorsan, Aljosa, azt tanácsolom, mert rosszul lesz.

A sofőr iszik, közben Nasztaszja el

Tessék, diktálj, Aljosa.

SOFŐR 1933. novemberében...

NYOMOZÓNÓ Szeptemberében...

SOFŐR Az Úr 1330. évében, december havának huszonharmadik napján, monseigneur Jacques tisztelendő atyának a Krisztusban, Isten kegyelméből Pamiers püspökének éber fülébe jutott, hogy Baruch David Neumen Németországból menekült renegát zsidó...

NYOMOZÓNÓ Lassabban, Kasalov – nem tudok ilyen gyorsan gépelni... Kezdje előlről.

KUTYÁK ÉS KÖNYVEK „MIKÉNT AZ EB, MELY FELHABZSOLJA TULAJDON OKÁDÉKÁT”

Vegyes technika, bábok és maszkos színészek

SOFŐR Az Úr 1330. évében, december havának huszonharmadik napján, monseigneur Jacques tisztelendő atyának a Krisztusban, Isten kegyelméből Pamiers püspökének éber fülébe jutott, hogy Baruch David Neumen...

NYOMOZÓNÓ (*gép*) Baruch David Neumen...

SOFŐR Németországból menekült renegát zsidó elhagyta a judaizmus vakságát, és Krisztus hitére tért át; hogy Toulouse városban a hithű lincselőktől indított üldöztetések idején fölvette a szent keresztiség szakramentumát; s hogy ezt követően, „miként az eb, amely felhabzsolja tulajdon okádékát”, a mondott Neumen, miután Pamiers városában a többi zsidóval együtt továbbra is Júda szokásai szerint élt vala...

NYOMOZÓNÓ Vala?

SOFŐR Vala, visszatért az Isten előtt oly igen gyűlöletes szektához és a zsidó szokásokhoz, miért is ezt a Neument a mondott püspök úr őkegyelmessége parancsára letartóztatták, és tömlöcbe vetették.

PÜSPÖK Hozzátok élém Baruch David Neument. Vezessétek a kinzókamrákon keresztül, hogy ily módon emlékeztessük őt azokra a szerszámokra, melyeket Isten kegyelme a kezünkbe adott az ő Szent Hitének védelmére és a lelkek megmentésére.

INKVIZÍTOR Szerintem nem kell áthozni rajta. Ott rögtön meg is állhatunk, és kipróbálhatjuk szerszámaink hatékonyságát.

NYOMOZÓNÓ Nem, barátaim, be kell tartanunk a törvényes rendet.

INKVIZÍTOR A törvény itt monseigneur Jacques.

PÜSPÖK Így van, és ezért kellő időben nem riadunk majd vissza a szerszámok hatékony használatától sem. Most azonban tisztán gondolati síkon haladunk előre, barátaim, ne halálhörgés és kinsikolyok kövezzék ki utunkat, hanem próbáljuk meg rávezetni Neument saját gondolatai és cselekedetei tarthatatlanságára, így talán még megválthatjuk lelkét.

INKVIZÍTOR Készen állsz, ha valami rafinált Talmud-idézettel, a tisztátalan könyvéből való halandzsával akarja kivágni magát ez a Neumen?

PÜSPÖK A fejemben van az összes könyv.

INKVIZÍTOR De ha elégetjük az embert, a fejében őrzött könyvek is elégnék, nem igaz?

PÜSPÖK Barátaim, nem ez a cél most. Nekünk egy megtért ember kell, aki hatással lesz a többiekre, világos? Hol van Neumen?

NEUMEN Jelen.

PÜSPÖK Esküdj!

NEUMEN Esküszöm Mózes törvényeire, hogy az igazat és csakis az igazat fogom mondani, elsősorban magamról, de nemkülönben másokról is, elevenekről és holtakról egyaránt, akikre majd tanúként hivatkozom.

NYOMOZÓNÓ Kasalov, Kasalov, ne keserítsd az életemet.

SOFŐR Folytatom.

INKVIZÍTOR Kezdjük.

PÜSPÖK Haladjunk sorjában.

NEUMEN A mostani évben, múlt csütörtökön volt pontosan egy hónapja, a tiszteletre méltó lincselők, hosszú késekkel és botokkal fölfegyverkezve, a köntösükre felvarrt csillogó cink-keresztekkel, a lázadás zászlaját kibontva és a zsidók kiirtásával fenyegetőzve jöttek Bilbaóba...

FEGYUKIN Ez az egzotikus marhaság engem mostan nem érdekkel, Novszkij. Ne fitogtassa a műveltségét. Szeretném, ha a tárgyra térne. Mi a baja?

NOVSZKIJ Maga szüntelenül olyan kifejezéseket ad a számba, amilyeneket én nem mondhattam, fizikai, logikai, szellemi, erkölcsi képtelenség, hogy én ilyeneket mondjak.

FEGYUKIN Hát nem látod, még mindig nem látod a kristályos összefüggéseket, a nagy rendszer működését, drága Borisz Davidovics? Azt hittem, hogy már ragyogóan értjük egymást. Volt egy pont, amikor azt hittem, megvilágosodtál, Novszkij.

NOVSZKIJ Ezt nem írom alá, és kész.

FEGYUKIN Akkor mondd el a te változatodat.

NEUMEN Ott kezdődött az egész, hogy egy Salamon nevű zsidó megkérdezte egy keresztény barátjától, hogy megvédelmezné-e őt a tiszteletre méltó lincselőkkel szemben. Az azt mondta, hogy meg. De minthogy a lincselők már egyre többen voltak, és már a keresztények házaiban is kutakodni kezdtek a zsidók és a tisztátalan könyvek után, az illető azt mondta Salamonnak, hogy a legjobb lesz, ha azonnal hajóra száll, és még a hajót is megmutatta neki, ami ott ringott a vízen.

INKVIZÍTOR Nyilván alaposan megkente azt a keresztényt, aki ilyen istentelen tanácsot adott a zsidónak. A zsidókat azért kell kinyírni, mert korruptak. Ez olyan, mint az egyszerű. A hajót el kell kobozni.

PÜSPÖK Ne siessük el, inkvizitor úr. Vannak itt magasabb szempontok is. Folytassa, Neumen. Kicsit messziről fogott hozzá, de azért csak folytassa.

NOVSZKIJ Nem folytatom.

PÜSPÖK Baruch David, ne gyűjts hamut a fejedre.

NOVSZKIJ Akinek hamu van a szíve helyén, annak már mindegy.

FEGYUKIN Nő kéne, Novszkij? Küldjek be hozzád egy nőt? Mit kérsz, Novszkij? Csak egy szavadbá kerül. Vagy esetleg egy szép fiatal táncos fiút a Bolsojából? Mi minden igényt ki tudunk elégíteni. A lényeg, hogy vallj. Valljad be azt is, amit nem követél el. Főleg azt valljad be.

PÜSPÖK Folytassa.

SOFŐR Mondott Salamon tehát hajót kerített, és ereszkedni kezdett a folyón Verdun felé.

NYOMOZÓNÓ Hogy írják azt, hogy Verdun?

SOFŐR Vé-ee-rr-dé-u-en.
 NYOMOZÓNÓ Ezek a franciák. Mindent másként írnak, mint mondanak. A rizsporos parókájuk alatt csak egy hatalmas női puncsi van az üres kobakjukban, azt nyalogatnák egész nap. Mi történt Verdunben?
 SOFŐR Az angolok még rosszabbak.
 NYOMOZÓNÓ Mi történt Verdunben?
 SOFŐR A világháború legnagyobb veresége. Mindkét oldal vereséget szenvedett. Ilyen is van.
 NYOMOZÓNÓ Gyerünk tovább!
 SOFŐR Amikor a partról a lincselők észrevették, ők is gyorsan hajót meg evezőket szereztek, kivonszolták mondott Salamon a vízből, és megkötözve Bilbaóba vitték, mondván:
 LINCSELŐ Vagy tüstént megkeresztelkedsz, vagy megölünk. Egyszerű a választás, nem igaz, Salamon? És ne próbálj meg lefizetni senkit közlünk. Mert aki elfogad tőled akár egy rezgarast is, annak levágjuk a kezét meg azt a körülmélet farkát, megértted?
 SALAMON Meg.
 NEUMEN Barátja pedig odakiáltott a lincselőknek:
 EGY HANG Ha megölik ezt a Salamont, az olyan, mintha az én fejemet vágnátok le!
 LINCSELŐK Előbb vágjuk le a maga fejét, vagy csak ha már kinyírtuk a zsidót?
 SALAMON Ha levágnátok a barátom fejét, az nekem rettenetes volna. Rettenetesebb, mint a pokol összes kínjai. Mit akartok tőlem?
 LINCSELŐK Figyelj, ha nem vagy süket, akkor hallottad, mit akarunk. Megkeresztelkedsz most rögtön itt a folyóban, vagy meghalsz.
 SALAMON Inkább megkeresztelkedem.
 LINCSELŐK Ez a beszéd!
 INKVIZÍTOR Most már a Neumen úr története érdekelne.
 PÜSPÖK Türelem, inkvizitor úr, türelem.
 LINCSELŐK Gyerünk, zsupsz be a folyóba. Így ni. Vedd fel a szentség kereszttségét és a kereszttség szentségét, és mondd utánam: vallom, hogy Jézust a zsidók feszítették keresztre, vallom a Szentháromságot, s a többi, s a többi... Halljam! Üvöltsd torkod szakadtából.

Salamon motyórászik

SOFŐR És azután két jámbor asszony felvarrta köntösére a cinkeresztet, a tiszteletre méltó lincselők pedig újukra bocsátották.

Látjuk, hogy megtörténik

NYOMOZÓNÓ Ennyi?
 SOFŐR Szó sincs róla. Másnap a mondott Salamon Toulouseban elment Novszkijhoz...
 NYOMOZÓNÓ (gépeli) To-u-lo-u-se.
 SOFŐR Úgy van. És elmondták neki...
 NEUMEN Elmondták nekem, hogy mi minden történt velük. Elmondták, hogy megkeresztelkedtek ugyan, de nem önszántukból, és ha lehetne, örömezt visszatérnének a zsidó vallás kebelébe.
 FEGYUKIN Ez az oda-vissza, ez az oda-vissza, Novszkij, mindig ez az oda-vissza. Kamatyolsz az örökkévalósággal. Ha egyszer Á-t mondtál, mondj Bé-t is, ha egyszer igent mondtál, ne mondj nemet.

NOVSZKIJ Ha Jehova kegyelme egy napon felnyitja szemünket, és megmutatja nekünk, hogy az új törvények jobbak a régiéknél...
 FEGYUKIN Hát persze hogy jobbak, Novszkij, ez a forradalom!
 NOVSZKIJ ...és hogy az új hitet vallva a lélek ritkábban vétkezik az emberek és a lelketlen állatok ellen, akkor a magam akaratából és őszintén megkeresztelkedem.
 INKVIZÍTOR Úgy is van!
 NOVSZKIJ Mondta Salamon, a zsidó fiatalember.
 INKVIZÍTOR Jobb előbb a vérüket ontani, mint a szavukat meghallgatni.
 PÜSPÖK Folytassa, Neumen!
 SOFŐR Mondott Neumen így felelt:
 NEUMEN Nem tudom, mit tanácsoljak neked, barátom. Láttál már jeget? Hidegben megmarad a jég is. De ha tűzhöz ér, elolvad. A mi vallásunk a tűz. Ezzel mindent megmondtam.
 NYOMOZÓNÓ Lassabban.
 FEGYUKIN Rafinált. Brávó! Lehet tanulni!
 NEUMEN Én majd kipuhatom a dolgot egy hivatalnok barátom segítségével. Az majd tanácsot ad.
 INKVIZÍTOR Megint csak a korrupció. Ezek mindenkit lefizetnek, kiárúsítják az országot. Tűrhetetlen. Maffiózó banda. Mindenkit ismernek. Mindenhová elér a kezük. Polip. Levágni a polip undorító csápjait, levágni! Ezekről még az is kitelik, hogy ők szervezték a pogromot, csak hogy megdicsőüljenek.
 NEUMEN Vajon érvényes-e az a kereszttség...
 SOFŐR Mondta akkor a fent nevezett személy...
 NYOMOZÓNÓ (gépeli) Ér-vé-nyes-e-az-a-ke-reszt-ség...
 NEUMEN ...amelyet a lélek szándéka nélkül, sőt akarata ellenére végeztek, és ha valaki egy hitet pusztá halálfélelemből vett fel, az rendben van-e? Nem, felelte, menj haza nyugodtan, és mondd meg a barátodnak, hogy érvénytelen.
 INKVIZÍTOR Az ilyen még a zsidónál is rosszabb. Hogy mondhat ilyet.
 PÜSPÖK Ne kommentáljuk a történetet.
 NEUMEN Salamon pedig visszatért Mózes hitére, mégpedig a Talmud előírásai szerint. Éles tollkessel lemetélte a körmét a kezéről és a lábáról, a fejét kopaszra borotválta, és forrásvízben tetőtől talpig megfürdött...
 INKVIZÍTOR Pfüj...
 NEUMEN Mindenben úgy jártak el, ahogyan a zsidóhoz férjhez menendő, idegenből jött leány testét és lelkét szokás megtisztítani.
 INKVIZÍTOR Kínoz a bélgáz. Ne tartsunk ebédszünetet?
 PÜSPÖK Ne.
 NEUMEN A rákövetkező napon megjött a város alpolgármestere. Huszonnégy szekéren hozta azokat a tiszteletre méltó lincselőket, akik a környéken lemészároltak százötvenkét mindenféle korú zsidót. Már húsz szekér bent volt a kapun, amikor egyre nagyobb számban összegyülekezett a helyi lakosság, és a lincselők kapva ezen segítségért kezdtek kiáltozni.
 LINCSELŐK Segítsetek rajtunk, polgárok, börtönbe akarnak vetni bennünket! Pedig mi semmi bűnt nem követtünk el, csupán Krisztus vérért akartuk megtorolni, amely bosszúért az égre kiált!
 TÖMEG Halál a zsidókra! Öljétek meg őket! (Kiszabadítják az összekötözött lincselőket)
 INKVIZÍTOR Korsunidze? Van ehhez valami hozzáfűznivalója?
 KORSUNIDZE Én is ott voltam, én is kiabáltam. Elvegyültem a tömegben, és megfigyeléseket tettem.

INKVIZÍTOR Kik voltak ott még?
KORSUNIDZE Gould Verschoyle, az ír ellenforradalmár és kém, valamint Avram Romanics...
INKVIZÍTOR Köszönöm, ennyi elég.
NOVSZKIJ Az az ír srác alkalmatlan arra, hogy ebben a perben részt vegyen.
FEGYUKIN Azt majd én döntöm el, Novszkij. Mire akarsz kilyukadni?
NOVSZKIJ Én semmire sem akarok kilyukadni. Éppen írogattam és olvastam a könyvtárban, amidőn a tudatlansággal és gyűlölettel felvezett embertömeg – melynek tudatlansága tompa, mint a tagló, gyűlölete pedig éles, mint a kés – berontott a szobámba. Am amitől vérbe borult a szemük, azok nem az aranyaim, hanem a polcokon sorakozó könyvek voltak.
TÖMEG Pokolra velük! Égessük meg őket! Tépd szét a könyveket!
FEGYUKIN A felforgató irodalmat házi nyomdában készítették, és hatalmas terjesztőhálózatot hoztak létre...
NOVSZKIJ A könyvek borjúbőr kötésűek voltak, meg voltak számozva, és hallatlan tudományos értéket képviseltek...
TÖMEG Le a tudománnyal!
KORSUNIDZE Hülye értelmiségi! Megszopatlak, te!
NOVSZKIJ Pedig a könyvekben – ha véletlenül el akarták volna olvasni –, bennük ezer okot találhattak volna, hogy a helyszínen megöljenek – de inkább orvosságot és gyógyírt lelhetek volna a gyűlöletükre.
NYOMOZÓNÓ És akkor mit mondott?
SOFŐR Akkor Novszkij azt mondta: ne tépjétek szét őket, mert ez a sok könyv nem veszélyes, csak egyetlen könyv a veszélyes, a sok könyv olvasása bölcsességhez, csak egyetlenegynek az olvasása vezet dühvel és gyűlölködéssel felvezett tudatlansághoz.
FEGYUKIN Egyetlen könyv? Sztálin elvtárs összes műveire célzol?
NOVSZKIJ A kutyák is elszabadultak aznap a városban, mintha a környék összes kutyái beszaladtak volna a városba, mindennél a tüntetők nyomában jártak...
PÜSPÖK Az Újtestamentumban minden meg van írva, és abban minden idők minden könyve benne van, abban minden más könyv benne van, és a többi már csak emiatt is tűzre kell vetni!
INKVIZÍTOR Végre egy okos szó.
PÜSPÖK Ha pedig a többiben valami más is van, ami nincs ebben az egyetlenegyben...
INKVIZÍTOR Egy a párt, egy az ország, egy a zászló!
PÜSPÖK ...akkor azt a többi annál is inkább máglyára kell vetni, mert eretnek könyvek.
FEGYUKIN Le az értelmiséggel, hallottad, Novszkij!
TÖMEG Megkeresztelni! Megkeresztelni!
KORSUNIDZE Vagy a koponyádon zongorázzuk le az összes könyvedet.
FEGYUKIN Sötét középkor.
NYOMOZÓNÓ És akkor mit felelt Novszkij?
NEUMEN Inkább megkeresztelkedem, semmint megöljenek, mert mindennek ellenére, a létezés ideig-óráig tartó szenvedése többet ér a megsemmisülés végső ürességénél.
INKVIZÍTOR Még ideológiája is van hozzá. Ezeknek mindenhez van ideológiájuk. Ezek a hazátlan zsidó bitangok mindent meg tudnak magyarázni.
TÖMEG Megkeresztelni!
SOFŐR És elhurcolák őt a templomtérré...
NYOMOZÓNÓ Elhurcolák?
SOFŐR Elhurcolák.

PÜSPÖK (*a templomban*) Látod, fiam, ezeket a megcsönkített hullákat? Ezek mind olyan zsidók voltak, akik nem akartak megkeresztelkedni.
PAP Gondolkozzál, Neumen. Nézz a szívedbe.
NEUMEN És az mi ott azon a kövön? Az a véres golyó?
PAP Az? Egy kitépett szív, fiam.
TÖMEG Tépjük ki! (*Ütlegelni kezdik Neument, fejbe vágják egy doronggal*)
NEUMEN Megkeresztelkedem, emberek, de egy feltétellel. Van egy keresztény barátom, szeretném, ha ő lenne a keresztapám.
INKVIZÍTOR Egy zsidó sohasem lehet egy keresztény barátja, hacsak nem fizeti le.
PAP Én elvezetlek hozzá.
NEUMEN Csak arra kérlek, ha valaki útközben megkérdezi, hogy meg vagyok-e keresztelve, mondd neki azt, hogy igen.
PAP Nem tehetem, ez a hazugság halálos vétek lenne a számban.

Hatalmas harangszó, ég a zsidónegyed, füst, a tömeg hullámszik és árad Neumen körül

VALAKI (*a paphoz*) Mondd csak, te Pap, hova viszed ezt az eretneket? Megkeresztelted már?
PAP Nem.
HANG A TÖMEGBŐL Üsd agyon!

Hatalmas csapást mérnek Neumen fejére

PAP Nekem te rokonszenves vagy, és ezért azt mondom, ha élni akarsz, most rögtön keresztelkedj meg. Még egy kőhajításnyira sem juthatsz el innen, nemhogy a barátod házáig. Indulj el azon az úton, amelyen mindenki halad, és mi a kezünket nyújtjuk feléd.
FEGYUKIN Ne keress más utat azon kívül, amin mindenki jár. Én is ezt mondom, Novszkij.
PAP A te példádát követve sokan elpusztultak már.
INKVIZÍTOR Még sokáig tart ez a vallomás?
PÜSPÖK Minden részlet fontos. Ez a jegyzőkönyv az utókornak készül.
INKVIZÍTOR Szarok az utókorra. Most kell, most!

A templomban a tömeg imádkozik

TÖMEG Megkeresztelni! (*Odavonszolják Neument a keresztelődencéhez, és belenyomják a fejét a vízbe*)
NEUMEN (*fuldoklik*) Már azt hittem, hogy a keresztelődence szenteltvizébe fojtanak, mint egy kutyát.
FEGYUKIN Mindennek megvan a maga ideje.
TÖMEG Térdre, Neumen, térdre!
PAP (*Neumen fülébe suttog*) Mondjad azt, hogy jószántadból járulsz a keresztesség szentségéhez, máskülönben megölnék.
NEUMEN (*fennhangon*) Amit tesztek, jó szívvel teszem... (*Az őt kihallgatókhöz*) Holott éppen fordítva gondoltam.
PAP Legyen a neved a keresztességben Johann.
NEUMEN Könyörgöm, tisztelendő uram, kísérv haza, hadd nézzem meg, maradt-e valami a házamból és javaimból.
PAP Fáradt vagyok, izzadt vagyok, inkább gyere el te hozzám, megiszunk egy icce bort az újjászületésed örömeire. Utána elkísérlek.

Isznak

Az új testvér egészségére!
 NEUMEN Ezután hazaindultam. Az utcán megállított egy poroszló, akit a zsidók védelmére rendeltek ki.
 POROSZLÓ Hát ti? Hova, hova?
 PAP Ez az ember meg van keresztelve, és jámbor keresztény.
 POROSZLÓ Akkor mehettek.
 NEUMEN *(félrevonja)* Egy szót, poroszló.
 POROSZLÓ Mi van?
 NEUMEN Négy szem között.
 INKVIZÍTOR Most kezd trükközni az átkozott zsidaja.
 NEUMEN Segíts rajtam.
 POROSZLÓ Akarsz-e jó zsidó lenni?
 NEUMEN Akarok.
 POROSZLÓ De van-e hozzá elég pénzed?
 NEUMEN Nincs. Ez minden vagyonom.
 POROSZLÓ Nahát, akkor rendben is van, ne félj te semmit, ha valaki kérdezi, csak azt mondd, hogy jó keresztény vagy, így megmenekülsz.
 FEGYUKIN Amikor beléptem a pártba...
 NOVSKIJ Amikor beléptem a pártba...
 FEGYUKIN Csak az a cél lebegett a szemem előtt...
 NOVSKIJ Csak az a cél lebegett a szemem előtt...
 FEGYUKIN Hogy minél magasabbra jutva a forradalmi ranglétrán...
 NOVSKIJ Hogy minél magasabbra jutva a forradalmi ranglétrán...
 FEGYUKIN Az összes velem kapcsolatba került pártvezető életkörülményeit kipuhatolva...
 NOVSKIJ Az összes velem kapcsolatba került pártvezető életkörülményeit kipuhatolva...
 FEGYUKIN Megszervezzem meggyilkolásukat.
 NOVSKIJ Megszervezzem meggyilkolásukat.
 NEUMEN Amikor kiléptünk a házból, egy városi hivatalnokkal találkoztunk, akit nagyszámú poroszló kísért.
 HIVATALNOK Zsidó vagy?
 NEUMEN *(suttogja)* Az vagyok.
 HIVATALNOK Mennyit tudsz adni?
 NEUMEN Mennyi kell?
 HIVATALNOK Kevéssel is beérem.

Neumen ad neki valamit

(A papnak) Engedd szabadon menni. Adok mellé egy embert, az majd megóvja a lincselőktől.
 EMBER Ne félj, amíg engem látsz. Van egy kis pénzed?
 NEUMEN Csak ez a gyűrű.
 EMBER Jó lesz az. Mondok valamit. Ha kérdezik, ki vagy, mindig válaszolj a szájuk íze szerint. Én majd igazollak téged.
 HANG Zsidó vagy?
 NEUMEN Igen, az vagyok, testvér.
 HANG Vigyázz magadra, és menj haza.
 NEUMEN A fiaimat nem láttad?
 HANG Hogy láttam volna? Hiszen téged sem ismerlek.
 MÁSIK HANG Zsidó vagy?
 EMBER Nem zsidó ez, hanem egy megtért keresztény bárány.
 MÁSIK HANG Nem úgy néz ki, hallod, őrmester!
 EMBER Higgyél nekem, nem zsidó ez már, és nem is lesz az soha többé.
 MÁSIK HANG Na, az majd kiderül. Nézd csak, ott viszi az

őrmester azt a zsidót, és azt mondja, hogy inkább keresztény.
 ŐRMESTER Szedd a lábad, Neumen, mert nem tudlak ennyi lincselőtől megvédelmezni, futás!
 SOFÓR A zsidók öldöklése és fosztogatása a késő esti órákba nyúlt aznap: a várost bevilágította a tűz, és mindenfelől vonítottak a kutyák.
 KORSUNIDZE Én bementem a kórházba: senki sem állított meg. Egyenesen az igazgatói szobába mentem: ott volt dr. Taube, éppen valami heringkonzervet próbált felbontani. Én pedig arra gondoltam, jobb neki, ha nem tudja, mi történt vele, hátulról háromszor fejbe vágtam. Nem adott ki egyetlen hangot sem.
 NEUMEN Ebből azt szűrtem le, hogy a keresztység, amelynek erőszakkal alávetettek, semmisnek tekinthető.
 INKVIZÍTOR Nana, lassabban a testtel.
 PÜSPÖK Ezt egy kissé elhamarkodtad, Neumen.
 EMBER Elkísérlek az útkereszteződésig, szedd a lábad, és ha találkozol útközben valakivel, csak németül beszélj.
 INKVIZÍTOR Csak megússza a dög.
 FEGYUKIN Várjuk ki a végét.
 NEUMEN Amikor odaértem, éppen át akartam kelni a város főterén...
 TÖMEG Zsidó vagy, vagy keresztény?
 NEUMEN Előbb mondjátok meg, hogy ti mik vagytok.
 TÖMEG A Krisztus hitének szolgálatában álló tiszteletre méltó lincselők vagyunk. Az égi mennyország és a földi mennyország nevében kiirtjuk mindazokat, akik nem haladnak az ő útján, zsidókat és nem zsidókat.
 NEUMEN Nem vagyok zsidó.
 TÖMEG Szerencséd van, ha nem vagy az.
 NEUMEN Most ti válaszoljatok nekem egy kérdésre: vajon az égi mennyországba és a földi mennyországba véren és tűzön át vezet az út?
 FEGYUKIN Úgy van, Novszkij, jól mondod, véren és tűzön át.
 PÜSPÖK Egyetlen hitetlen lélek is elegendő, hogy valamennyiünket megfosszon a mennyországtól és a reménységtől, amiképpen egy rühes birka is elég ahhoz, hogy megfertőzze az egész nyáját. Vajon nem jobb-e leólni azt az egy rühes birkát, mintsem inkább megengedni, hogy megfertőződjön az egész nyáj?
 TÖMEG Kötözzétek meg! *(Megkötözik Neumen kezét-lábát)*
 NEUMEN Vajon hatalmatok van az emberek fölött, hogy így rendelkezhetek a szabadságukkal?
 TÖMEG Krisztus katonái vagyunk, és engedélyünk van a hatóságoktól arra nézve, hogy különválasszuk a fertőzötteket az egészségesektől, azokat, akik kételkednek, azoktól, akik hisznek.
 NEUMEN Hát megmondom nektek, hogy a hit szülőanyja a kételkedés, és a kételkedés az én hitem, és zsidó vagyok. Nem bártorságból mondtam, hanem kimerültségből.
 INKVIZÍTOR És visszatért-e újból a zsidó hitre, és ha igen, ezt a mózesi szertartások és szokások szerint tette?
 NEUMEN Nem.
 INKVIZÍTOR Mondta-e egy vagy több személynek, akiket halálbüntetés terhe alatt kereszteltek meg, hogy a keresztységük érvénytelen.
 NEUMEN Nem.
 ÜGYÉSZ Mondta-e egy vagy több zsidónak, hogy csak azért vegyék fel a keresztiséget, hogy elkerüljék a halált, utána pedig térjenek vissza a Júda-hitre?

NEUMEN Nem mondtam.
 ÜGYÉSZ A saját megkeresztelését érvénytelennek tartja-e?
 NEUMEN Igen.
 PÜSPÖK Miért teszi ki magát önszántából az eretnek gondolkodás veszélyeinek?
 NEUMEN Mert önmagammal akarok békében élni, nem pedig a világgal.
 FEGYUKIN Magyarazza meg!
 PÜSPÖK Nos, akkor vitatkozzunk. De előbb kínpadra vele!
 FEGYUKIN Ezek középkori módszerek. Előbb vitatkoznak. Nem kell vitatkozni, itt nincs vitának helye, Novszkij.
 NEUMEN *(miután megkínózták)* Beismerem tévelygésemet, aláírom, hogy megtagadom zsidó vallásomat.
 SOFŐR De alig kilenc hónappal később, májusban Baruch David Neumen újból megjelent az ítélszék előtt, és kijelentette, hogy a Törvények és a Proféták könyvének újbóli elolvasása után megingott hitében.
 NYOMOZÓNÓ Ba-ruch, ezt céhával kell írni?
 SOFŐR Naná.
 FEGYUKIN Ejnye, Novszkij, mire jó ez?
 NOVSZKIJ Nem. Ha nem húzza ki ezt a rossz kis rablógyilkosságot, meg hogy én ötlettem meg Hanna Krzyżewskát.
 MIKSA Az én voltam.
 FEGYUKIN Neked most kuss, te hentes-mészáros.
 MIKSA Az én voltam!
 FEGYUKIN Ne zavarj össze, tűnj innen.
 MIKSA Mondom, hogy én voltam. Vallomást akarok tenni.
 FEGYUKIN Nem érdekelnek a vallomásaid.
 MIKSA Én öltem meg.
 FEGYUKIN Mindig megzavarnak. Jó, akkor nem vagy gyilkos. Csak hazaáruló, rendben?
 NOVSZKIJ Rendben. De akkor egy New York-i utazáshoz is ragaszkodom. Mindig szerettem volna elutazni New Yorkba.
 FEGYUKIN De mikor, mondd meg nekem, Novszkij, mikor? Most már olyan jó kis időtáblázatot dolgoztam ki. Az legalább három hónap. Hova tudod még beszuszakolni ezt a három hónapot?
 NOVSZKIJ Az már nem az én problémám.
 SOFŐR A püspök úr végtelen türelmére vall, hogy újból hajlandó volt vitatkozni Neumannel, és újból sikerült meggyőznie – csak egy kicsi kínzásra volt ezúttal szükség. De újabb öt hónap múlva Neumen ismét kétségeit fejezte ki. Sajnos ezúttal nem élte túl a kínzásokat.
 FEGYUKIN Nos, Novszkij?
 NOVSZKIJ New York?
 FEGYUKIN Nem megy. De egy kis párizsi kéjutazás belefér.
 NOVSZKIJ Rendben. Aláírom. *(Gondosan, lassan aláírja a vallomását)*

Fegyukin már éppen nyúlna utána, de akkor Novszkij lassan, megfontoltan összetépi

FEGYUKIN Ez most mire volt jó?
 NOVSZKIJ Minden úgy van jól, ahogy van.
 FEGYUKIN Kezdjük előlről, Novszkij?
 NOVSZKIJ Ha akarod, Fegyukin.
 FEGYUKIN Türelmem végtelen, Novszkij.
 NOVSZKIJ Az enyém is, Fegyukin.
 FEGYUKIN Szóval 1934...

NOVSZKIJ Igen, 1934...
 FEGYUKIN November?
 NOVSZKIJ Inkább október...
 FEGYUKIN Legyen október...
 NOVSZKIJ Huszonharmadika.
 FEGYUKIN Jó, huszonharmadika. Mért pont huszonharmadika?
 NOVSZKIJ Fogalmam sincs. Prímszám.
 FEGYUKIN Príma. Gyerünk.
 NOVSZKIJ Elhatároztam, hogy magamra vállalom összes bűneimet, azokat is, amiket nem követtem el, azokat is, amiket mások követtek el, azokat is, amiket senki nem követett el, azokat is, amiket csak el fognak követni, azokat is, amik az összes földön élt gonosztevő szívében megfogantak, azokat is, amiket meggyóntak már, és amiket nem fognak meggyónni sohasem, azokat is, amelyek örökre homályban maradnak, és azokat is, amelyekre fény derült, és azokat is, amelyek hasznára voltak a világnak, és azokat is, amelyek borzalmas következményekkel jártak, azokat is, amelyekre még gondolni sem merünk, és azokat, amelyek túl vannak minden elképzelhetőn.
 FEGYUKIN Kötél általi halál megfelel?
 NOVSZKIJ Csak a kötél általi halál felel meg. Haljak meg, mint egy kutya, dagadjon ki nyakamon az ér, lövelljen ondót a farkam, hogy a boszorkányok összegyűjthessék, és meggyógyíthassák vele a terméketlen asszonyokat, ne tudják meg, hol fekszem.

EPILÓGUS

Lyon, 1964

CSELJUSZTNYIKOV Bonzsúr, Möszijő Herriot. Megismer?
 HERRIOT Bonjour.
 CSELJUSZTNYIKOV Sze moá, Möszijő Herriot.
 HERRIOT Qui êtes vous?
 CSELJUSZTNYIKOV Kiev. Kiev! La katedrál! Kiev!
 HERRIOT Kiev?
 CSELJUSZTNYIKOV Vi, Kiev!
 HERRIOT Á, Kiev!
 CSELJUSZTNYIKOV Moá, Kiev, Möszijő Herriot, Kiev!
 Katedrál!
 HERRIOT Kiev?
 CSELJUSZTNYIKOV Moá! Katedrál!
 HERRIOT Oui, la cathédrale, Kiev. Très, très beau.
 CSELJUSZTNYIKOV Most kéne egy tolmács.
 HERRIOT Qui?
 CSELJUSZTNYIKOV Tre kompliké. Zsö ne párl pá franszé!
 HERRIOT Vous parlez très bien français.
 CSELJUSZTNYIKOV A francokat. Kiev! – a fene vigye el, még nagyot is hall – Kiev! katedrál! moá! – szóval az egész csak egy nagy-nagy, tetszik érteni, egy nagy-nagy színház volt! – teátr!
 HERRIOT Théâtre?
 CSELJUSZTNYIKOV Vi – lö grand teátr. Katedrál, no katedrál!
 Katedrál – sörgyár. Érted, sörgyár! A fene vigye el, hogy tudom neki ezt elmondani?
 HERRIOT Oui, j'étais un fois a Kiev. Ville magnifique!
 CSELJUSZTNYIKOV Moi, pap voltam, pópa, nagy szakáll, bárbr grand, kékszakáll, katedrál! Én miséztem neked, érted? És ott a templomban...
 HERRIOT Dans les années trentes...

CSELJUSZTNYIKOV Sör? Hogy van franciául, hogy sör? Ki tudja, hogy hogy van az franciául, hogy sör?
HERRIOT Cheurre... Que est-ce que ce cheurre... Nye pányimáju.
CSELJUSZTNYIKOV Na, ezt az egyet tudod, te francia. Nye pányimájes, mi?
HERRIOT Kiev, ville très religieuse... Mème pendant la dictature...
CSELJUSZTNYIKOV Na persze. Igen, hogyne. Mondhatok valamit?
HERRIOT Comrade...
CSELJUSZTNYIKOV Tscheliustnikov...

Herriot a fejét rázza

És semmi sem volt az, ami! Hogyan tudnám ezt megmagya-

rázni. Semmi sem az volt, ami. Rien... érted, rien... nem volt... az... ami!

HERRIOT Oui, mon ami... Mon ami!

CSELJUSZTNYIKOV Én börtön! Börtönben voltam!

HERRIOT Beurre thun?

CSELJUSZTNYIKOV Csinálhatok egy fényképet? Fotó, fotográf, moá, Mőszijő Herriot! Lyon! He?

HERRIOT Oui.

CSELJUSZTNYIKOV Merszi.

Cseljusztnyikov megkér egy nővért az öregek otthonában, hogy fotózza le őt Herriot-val. A kép háttérébe beszívárognak a többi szereplők is.

2002

Vége